

GENEL KOLLUK TEŞKİLATLARININ İDARİ İŞLEM VE EYLEMLERİNE İLİŞKİN KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Assessment of the Ombudsman Resolutions Regarding the Administrative Proceedings and Actions of General Law Enforcement Agencies

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN*

Geliş Tarihi: 28.01.2026 | Yayına Kabul Tarihi: 23.06.2026

Öz

Devlet güç kullanma yetkisini genellikle kolluk kuvvetleri vasıtasıyla hayata geçirir. Bu nedenle kolluğun denetimi temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından önemlidir. Türkiye’de genel kolluk hizmetleri Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) ve Sahil Güvenlik Komutanlığı (SGK) tarafından yürütülmektedir. Bu araştırmanın amacı; KDK kararları üzerinden kolluk işlem ve eylemlerinin yıl, dönem, başvuru sahibinin idare karşısındaki statüsü, başvuru konusu, karar, karar gerekçesi, denetçinin önerileri ve

Abstract

The state typically exercises its authority to use force through law enforcement agencies. Consequently, the oversight of law enforcement is crucial for safeguarding fundamental rights and freedoms. In Türkiye, general law enforcement services are carried out by the Directorate General of Security (EGM), the Gendarmerie General Command (JGK), and the Coast Guard Command (SGK). This study aims to identify systemic problem areas by analyzing law enforcement actions and practices through the decisions of the Ombudsman Institution (KDK). The analysis is

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, m.arslan@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3259-1012.

bu önerilerin KDK kararlarına yansımaları ve işlem süresi parametreleri kapsamında analiz ederek sorun alanlarını ortaya koymaktır. Araştırma, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017-2025 yılları arasında yayımladığı 291 raporun sistematik dokümantasyon incelemesi yöntemiyle analiz edilmesiyle hazırlanmıştır. Araştırmada bahsedilen temalara ilişkin bulgular tartışılarak, kolluk teşkilatlarının iç işleyiş süreçleri ve işlemlerinde iyileştirmeye dönük politika önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu Denetçiliği Kurumu, Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik, Nitel Metodoloji.

structured around parameters such as year, period, the applicant's status vis-à-vis the administration, the subject of the application, the ruling, the reasoning behind the decision, the ombudsman's recommendations and their reflection on KDK decisions, and the processing time. The research was conducted using a systematic document analysis of 291 reports published by the Ombudsman Institution between 2017 and 2025. By discussing the findings related to these themes, the study offers policy recommendations aimed at improving the internal operational processes and administrative actions of law enforcement agencies.

Keywords: Ombudsman, Police, Gendarmerie, Coast Guard, Qualitative Method.

GİRİŞ

İdare; yasalarla ve idari işlemlerle düzenlenen kamusal alanda ihlalle karşılaşması durumunda, iradesini gerektiğinde zorla kabul ettirmek için hukuki sınırlar içerisinde kalmak ve ölçülü olmak kaydıyla güç kullanabilir. Ancak güç kullanma esnasındaki uygulamalar taksirle, kastı aşarak veya kasten yasal ve idari normlarla çizilmiş olan sınırların dışına çıkabilmektedir. Diğer yandan kolluk teşkilatları gerek kendi iç yönetsel süreçlerinde ve gerekse bireylere yönelik eylem ve işlemlerinde kendilerine tanınan takdir yetkisinin sınırlarını aşmak suretiyle veya söz konusu takdir yetkisini kullanırken hataya düşerek ihlalde bulunabilmektedirler. Bu nedenle gerek devlete ve hükümete duyulan güvenin korunması ve gerekse kolluk uygulamalarının meşruiyeti bakımından kolluk teşkilatlarının denetlenmesi demokratik toplum düzeni açısından hayati önemdedir.

Kuvvetler ayrılığına dayalı modern devlet yapısında yürütme organı ve onun uygulama aracı olan kamu bürokrasisi; siyasi denetim, idari denetim, yargı denetimi, ombudsman denetimi, kamuoyu denetimi, mali denetim gibi birçok yöntemle denetlenmektedir. Bu denetim araçlarının etkinlik düzeyleri arasında ülkeden ülkeye farklılıklar olmakla birlikte yargı denetiminin diğer denetim türlerinden daha etkin olduğu söylenebilir. Ancak gerek pahalı olması ve gerekse karar süresinin uzun olması dolayısıyla alternatif denetim aracı arayışına gidilmesi sonrasında ombudsman denetim modeli pek çok ülkede uygulamaya konmuştur.

Türk yönetim yapısında kamu düzeninin sağlanmasından sorumlu genel kolluk teşkilatları Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) ve Sahil Güvenlik Komutanlığıdır (SGK). Gerekli şartlar oluştuğunda Anayasada ve

yasalarda çizilen şartlara ve belirlenen usule uygun olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) de kamu düzeninin sağlanmasında kullanılması mümkündür. İçişleri Bakanlığına bağlı olan genel kolluk kuvvetlerinin taşra birimleri mülki makamlara bağlı olarak idari kolluk faaliyetlerini yürütürler. İdari denetim anlamında her biri kendi denetim sistemine sahip olup İçişleri Bakanlığı ve Devlet Denetleme Kurumunun (DDK) denetimine tabidirler. Sayıştayın mali denetimi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) siyasi denetimi ve Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) denetimi, kamuoyu denetimi olarak CİMER başvuruları, İnsan Hakları Kurumunun denetimi kolluk teşkilatları üzerinde öne çıkan diğer denetim araçlarıdır.

Türkiye’de ombudsman denetimini 2010 referandumuyla Kamu Denetçiliği Kurumu olarak teşkil edilen, 2013’te yasal statüye kavuşan ve 2013 yılından itibaren başvuru kabulüne başlayan kurum gerçekleştirmektedir. Yargı organının işlemleri ve TSK’nın askerliğe ilişkin işlemleri dışındaki idari işlemler KDK denetimine tabidir. Buradan hareketle 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile askerî kolluk nitelikleri genel kolluğa dönüştürülen JGK ve SGK ile EGM’nin tüm işlemleri KDK denetimine tabidir.

Ulusal literatürde kolluk işlemlerinin denetimine ve ombudsmanlık uygulamalarına yönelik araştırmaların kolluğun sivil gözetimi (Fırat ve Erdem, 2014; Önen ve Güngör, 2018), yargı kararları (Acaray, 2021; Aktaş İnam, 2023; Barın, 2016), KDK kararları (Kağıtçıoğlu, 2018; Yılmaz ve Şahyar Akdemir, 2020; Avcı ve Kayıran, 2023; Aydın, 2023; Akyıldız ve Sevinç, 2020; Uysal, 2023) ve örgütsel ombudsmanlık (Kaya, 2020; Yavuz, 2021) konularında yoğunlaştığı görülmektedir.

Ulusal literatür taramasında kolluk işlemlerini ele alan birincil veriye dayalı ampirik araştırmaya rastlanmamış; ikincil veriye dayalı çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu (Acaray, 2021; Aktaş İnam, 2023) görülmüştür. Özellikle 15 Temmuz kalkışması sonrasında ve takiben Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte bu üç kolluk teşkilatında yaşanan değişim ve dönüşüm, araştırma konusu kolluk teşkilatlarının incelenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Araştırmanın temel sorunsalı bu eksenle belirlenmiş olup genel kolluk teşkilatlarının işlemlerinde hukuka ve iyi yönetim ilkelerine uyumunun hangi düzeyde olduğunun ortaya konmasına duyulan ihtiyaçtır. Dolayısıyla Türk genel kolluk teşkilatlarının işlem ve eylemlerinin bilimsel nesnellik çerçevesinde incelenip sorun alanları tespit edilerek yapısal, işlevsel ve normatif çözüm önerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Genel kolluk teşkilatları hakkında yapılan başvurulara yönelik KDK kararlarının sistematik dokümantasyon incelemesi metoduyla analizine dayalı bu çalışmanın öncül nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu başlık altında araştırma kapsamındaki kavramlara ve kuramsal temellere yer verilmiştir.

1.1. İdarenin İşlem ve Eylemleri

İdari işlemin yasal bir tanımının olmaması ve idare hukukunun içtihadı niteliği nedeniyle kavramın tanımlanmasında asıl kaynak olarak yargı içtihatları, yardımcı kaynak olarak ise idare hukuku literatürü kullanılmaktadır (Ulu, 2020: 75). Anayasa Mahkemesi bir kararında idari işlemi “*Yasal bir tanıımı olmayan, idari işlemin nitelikleri öğreti ve idari yargı kararlarıyla belirlenmektedir. Buna göre bir tasarruf veya kararın*

idari işlem sayılabilmesi için bunun bir kamu kurumunca ya da idare örgütü içinde yer alan bir idari makamca verilmiş olması ve idarenin idare hukuku alanında gördüğü idari faaliyetlerle ilgili bulunması gerekir. Diğer bir deyişle idarece kullanılan yetki ile serdedilen kamusal irade, etki ve sonuçlarını idare hukuku alanında göstermelidir." ifadesine yer vererek tanımlamıştır (AYM, 2004). Danıştay ise idari işlemi, *"Bir idari makam tarafından, bir kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla idare hukukunun kendisine tanıdığı olduğu kamu gücünü kullanarak ve tek yönlü irade açıklamasıyla yapılan, kesin ve yürütülmesi zorunlu her türlü işlemdir."* biçiminde tanımlamıştır (Danıştay, 1997).

Literatürde idari işlem kamu gücü ayrıcalığına dayanan hukuki sonuç doğurmaya yönelik irade açıklaması olarak tanımlanmıştır (Gözler ve Kaplan, 2021: 137). İdari işlem bir hukuk işlemi olup onu diğer hukuki işlemlerden farklı kılan unsurlarıdır (Ulu, 2020, s. 83). Bu unsurlar; yetki, sebep, şekil, konu ve amaçtır (Gözler ve Kaplan, 2021: 153-190). İdari işlemin en belirgin ve ayırt edici özelliği kamu gücü kullanılarak yapılmasıdır (Günday, 1999: 95). Buradan hareketle kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmış hukuki işlemin idari işlem olduğu sonucu ortaya çıkar (Akyılmaz, 2004: 263).

İdarenin bir diğer yürütme aracı ise idari eylemdir. Danıştaya göre idari eylem, idarenin faaliyet sürecindeki bir hareketini, bir olayı veya tutumu ifade eder. İdari eylemin temelinde bir idari karar veya işlem olmayan; fiziki olarak görülen iş, hareket, eylem ve çalışmalar yer alır (Akt. Akyılmaz, 2004: 263). Yargıtaya göre ise idari eylem, kamu idare ve kurumlarının kamu görevine ilişkin, idare hukuku temel ve gereklerine göre yaptığı olumlu veya olumsuz davranıştır (Akt. Ayanoğlu, 2004: 48). İdari işlem hukuksal alanda değişiklik yaratmaya yönelik bir irade beyanı iken idari eylem fiziksel âlemde değişiklik yaratır. İdari eylemler bir idari işlemin gereği olarak ortaya çıkabilecekleri gibi herhangi bir işlem olmadan da gelişebilirler. Herhangi bir idari işleme dayanmayan eylemlerin yasal dayanağının olması gerekir.

1.2. Denetim ve Gözetim

Denetim, yönetimin temel işlevleri arasında yer almakta olup örgütün önceden belirlenen hedeflere erişim düzeyinin belirlenmesini ifade eder ve örgütün faaliyet yürüttüğü sektörden bağımsız olarak belirlenmiş ana amaçlardır. Özel sektör ve kamu sektöründe denetimin ikincil amaçlarında ise farklılıklar görülebilir. Örneğin özel sektörde denetim yönetsel süreçlerdeki etkinlik düzeylerini ortaya koymayı amaçlarken (Şimşek ve Çelik, 2011: 133) kamu sektöründe insan haklarına uyum, kanunilik, takdir yetkisinin kullanımı, verilen zararların tazmini ve yetkinin kötüye kullanılmasının önlenmesi gibi kamu yararına dönük amaçlar için gerçekleştirilir (Gözler ve Kaplan, 2021). Kamu yönetiminde başarılı bir denetim bağımsız ve tarafsız bir denetim birimi, denetlenen kurumun alanına yönelik hazırlanmış bir kontrol listesi, şeffaf biçimde yayımlanan sonuç raporları ve caydırıcı bir yaptırım sistemine bağlıdır. Bu bağlamda Falay (1997: 18) denetimi *"Bir kişinin, kurumun veya sürecin önceden saptanmış bulunan kıstaslar (mevzuat, kural ve değerler) itibarıyla izlenmesi, ölçülmesi, kıyaslanması ve bu kıstaslar çerçevesinde gözlenen kişi, kurum ve süreçlerin tutarlılık, gelişki veya eksiklik göstermediğinin sözlü veya yazılı olarak ortaya konulmasına yönelik bir çalışmadır."* şeklinde tanımlamıştır.

Kamu sektöründe denetim geleneksel olarak mevzuata uygunluk bakış açısıyla hataların tespit edilerek sebep olanların tespiti ve yaptırıma uğraması amacıyla dönem sonlarında gerçekleştirilen teftişler biçiminde icra edilir. Kamu yönetiminin

denetlenmesindeki amaçları Tortop ve arkadaşları (1999) kamu kurumlarının yaptıkları işle orantısız genişleme eğilimlerine engel olmak, bürokratların kamuoyu eleştirilerini dikkate almalarını sağlamak, bürokratların hukuk metinlerini keyfi yorumlamalarını önlemek, bürokratların bulundukları makamları kişisel çıkarları için kullanmalarına engel olmak, kanunlarla belirlenen amaçlara uygun çalışılıp çalışılmadığını belirlemek ve bürokratların tek başına devlet yönetiminde söz sahibi olmalarına engel olmak şeklinde sıralamışlardır. Eren (2006: 260) ise kamu yönetiminde denetimin amaçlarını kamu yönetiminin işleyişindeki aksaklıkların belirlenmesi, eksikliklerin ortaya konulması, aksaklık ve eksikliklerde sorumluluğu tespit edilen personel hakkında soruşturma başlatılması ve bazı durumlarda sorumluların cezalandırılması şeklinde sıralamıştır.

Bunun yanında yeni kamu işletmeciliği anlayışının etkisiyle yeni nesil denetim araçlarının kamu sektöründe uygulama alanı bulduğu da söylenebilir. Yeni nesil denetim hukuka uygunluk yanında eşitlikçi, hakkaniyete dayanan, eğitici ve öğretici bir yaklaşımın benimsendiği denetim araçlarını içerir (Ünal ve Erdoğan, 2016: 625, 630). Kamu sektöründe yasama denetimi, yargı denetimi, mali denetim ve idari denetim geleneksel denetim araçları olarak görülürken bağımsız şirketlerce denetim, kamuoyu denetimi, ombudsman denetimi, uluslararası denetim, iç denetim yeni nesil denetim araçları olarak sıralanabilir (Gözler ve Kaplan, 2021). Geleneksel denetimin geçmişe odaklanan, hataları tespit eden, suçlu arayan, yargılayan ve cezalandıran denetim anlayışına karşılık yeni denetim yaklaşımı geleceğe odaklı, plan yapan, yönlendiren, eğitici nitelik taşıyan, yardım ve rehberlik eden anlayış taşır (Eren, 2006: 261).

Kamu yönetiminin denetimi sorunu teorik açıdan ele alındığında yirminci yüzyıl kamu yönetiminin şekillenmesinde önemli katkısı olan ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında eleştirilerin odağına yerleştirilen Weberyen yaklaşıma öncelik vermek gerekir. Weberyen düşüncede bürokrasinin denetimi mutlaka gerekli olup devlet bürokrasisinin gücündeki artış, bireysel özgürlükleri engelleyecek düzeyde totaliter bir yapıya dönüşebilir (Mouzelis, 2001). Weber'e göre bürokrasi yasalarla belirlenmiş yetki alanında kurallara bağlı olarak faaliyet göstermeli ve kendi içinde hiyerarşik bir denetim ve gözetim mekanizması geliştirmelidir (Weber, 1947). Liberal düşüncenin öncüllerinden John Stuart Mill (1997: 218-222) ise devletin ve dolayısıyla onun idari aygıtı olan bürokrasinin aşırı büyümesine bireysel özgürlükler açısından yaklaşılarak sınırlı bürokrasi tezini savunmuştur. Mill'e göre bir örgüt çatısı altında tek tip kurallarla faaliyet yürüten kamu bürokrasisi kırtasiyeci bir tavırla iş görmeye meyillidir. Mill yetenekli bir kamu bürokrasisinin varlığını yadsımamakla birlikte halkın iradesini temsil edenlerin denetimi ve gözetimi altında olması gerektiğini savunur. "*Oligarşinin Tunc Kanunu*" olarak literatüre geçen savıyla Michels (1962), belirli büyüklüğe erişen her örgütte mutlaka bir oligarşik yapı oluşacağını, hiçbir gücün böyle bir yapıyla baş edemeyeceğini ileri sürmekte ve bu nedenle bürokrasinin denetlenmesi ve sınırlandırılması gerektiği vurgusu yapmaktadır.

Gözetim ise Büyük Türkçe Sözlük'te (TDK, 2025) gözetmek işi, nezaret ve gözaltına almak olarak tanımlanmaktadır. Gözetim denetimi de içine alan ve denetimden daha geniş bir kavramdır. Sivil gözetim ise literatürde demokratik denetim/gözetim, sivil denetim, bağımsız denetim/gözetim, kolluğun hesap verebilirliği, harici denetim/gözetim, bağımsız kolluk şikâyeti gibi benzer veya aynı manaya gelen kavramlarla karşılık bulmakta olup (Yavuzdoğan ve Akın, 2015: 194) iç güvenlikle ilgili bir kavramdır ve kolluk birimlerinin faaliyetlerinin sivil otoritelerce izlenmesini ifade eder. Söz konusu sivil otoritelerin kapsamı ülkeden ülkeye değişkenlik göstermekle

birlikte öne çıkan yapılar parlamentolar, hükümetler, yargı kurumları, ombudsmanlar, bağımsız kolluk şikâyet mekanizmaları ile vatandaş gruplarıdır (İçişleri Bakanlığı, 2010: 6). Bir başka tanıma göre ise sivil gözetim; hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla faaliyet gösteren denetleyici ve düzenleyici kurumlar yanında güvenlik politikalarına vatandaş ve yerel yönetim katılımı ile ortaklık ve iş birliğinden oluşan kapsamlı, çok düzeyli, sivil ve demokratik bir iç güvenlik yönetimi mekanizmasıdır (Eroğul, 2008: 2). Kısacası sivil gözetim; kamu güvenliği alanında silahlı hizmet verenlerin atanmış kişiler, seçilmiş kişiler ve sivil toplum örgütleri tarafından denetlenmesidir (Yavuzdoğan ve Akin, 2015: 194).

1.3. Kamu Denetçiliği Kurumu

Kıta Avrupası yargı modelinin uygulandığı Türkiye’de idari yargının iş yükünü azaltmak ve husumeti büyümeden sulh yoluyla çözüme kavuşturmak amacıyla ombudsman modelinin uygulanması yoluna gidilmiştir. Türk idari yapısına Kamu Denetçiliği Kurumu olarak 2010 Anayasa değişikliği ile dâhil olan ombudsmanlık mekanizmasının kökeni 1809 İsveç Ombudsman uygulamasına kadar dayanır (Pickl, 1986: 39). Bunun yanında adı ombudsman olmamakla birlikte günümüzde ombudsmanın icra ettiği işlevin Osmanlı’da Şeyhülislamlik müessesesince ve Türk-İslam devlet modelinde Divan-ı Mezalim uygulamalarınca icra edildiği bilinmektedir (Bknz. Avaner vd., 2025). Kurumun oluşturulmasına ilişkin ilk adım 13 Ekim 2006’da 5548 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile atılmış ancak Anayasa Mahkemesi ilgili kanunu Anayasanın 6. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle esastan iptal etmiştir. 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği Halk Oylaması sonrasında 6328 sayılı Kanunla KDK’nın yetkileri yeniden düzenlenmiş olup 29 Mart 2013 itibarıyla başvuru kabulüne başlamıştır (Gözler ve Kaplan, 2021: 382).

KDK’nın tasarlanmasında 1991 yılında Paris’te düzenlenen bir çalıştayda belirlenen, literatüre Paris Prensipleri olarak giren ve 1993’te Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 48/134 sayılı kararıyla kabul edilen “*Ulusal İnsan Hakları Kurumlarının Statüsüne İlişkin İlkeler*” ile uyum gözetme amacı güdüldüğü söylenebilir. Söz konusu ilkeler Anayasayla koruma altına alınmış geniş yetki alanı, merkezi hükümetten özerklik, çoğulculuk, yeterli finansal kaynak tahsis edilmesi, uluslararası toplumla ve sivil toplumla işbirliği olarak sıralanmaktadır. Bu bağlamda KDK; TBMM’ye bağlı olarak görev yapan, kararlarını yasama organına sunan, idarenin idare hukukuna tabi olmayan işlemlerini de denetleyebilen, kararları bağlayıcı olmayan bir denetim aracıdır. Özerklik ve tarafsızlık, görünürlük ve erişilebilirlik, uzmanlık, geniş kapsama alanı, hakkaniyete uygun kördüm önerme yetkisi ve topluma karşı sorumluluk KDK’nın öne çıkan özellikleridir (Arkan, 2006: 87-89). KDK’nın yetki alanında yasama ve yargı organlarının asli fonksiyonlarına ilişkin işlemler ile TSK’nın sırf askerî nitelikteki işlemleri dışında kalan her tür idari eylem ve işlemlerle tutum ve davranışlar yer alır. KDK şikâyet üzerine inceleme yapar, resen inceleme yapma yetkisi yoktur (6328 S.K., Md. 5). KDK’ya başvuru yapıldığında dava açma zaman aşım süresi durur ve KDK’nın önerisi konusunda ilgili idare 30 gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez ise veya başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde başvuruyu sonuçlandırmazsa dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar (6328 S.K., Md. 21).

Denetim yetkisi hukuka uygunluk yanında insan haklarına saygı ve hakkaniyete uygunluk ilkelerini de kapsar (Gözler ve Kaplan, 2021: 382). KDK’ya başvuru yapabilmek için başvuru yollarının tüketilmesi, belirli bir konuyu içermesi, yargı organlarında görüşülmemekte olması veya karara bağlanmamış olması gibi ön şartlar

gerekmektedir (6328 S.K., Md. 17). İcraî nitelikte olmadıkları için KDK kararlarına karşı dava açılmaz (Gözler ve Kaplan, 2021: 383).

1.4. Kolluk

Türk yönetim yapılanması içerisinde kolluk faaliyetleri öncelikle ulusal ve yerel olmak üzere örgütlenmiştir. Ulusal kolluk işlemleri merkezden yönetim ilkesi çerçevesinde bakanlıklara bağlı kolluk teşkilatları tarafından ifa edilirken yerel kolluk hizmetleri yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde coğrafi ve fonksiyonel yerinden yönetim birimlerince ifa edilmektedir. Kolluk faaliyetleri hususundaki bir diğer ayırım ise genel kolluk ve özel kolluk ayrışmasıdır. Genel kolluk kamu düzenine ilişkin yasal ve idari mevzuatta düzenlenen her tür faaliyeti kapsarken özel kolluk spesifik olarak belirli bir kamusal faaliyeti içeren ve bunun dışındaki kolluk işlemleri konusunda yetkilendirilmeyen kolluk işlemlerini içerir (3201 S.K. Md.3). Buradan hareketle JGK, SGK ve EGM ulusal düzeyde İçişleri Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren genel kolluk teşkilatlarıdır. Kolluk teşkilatları bağlı oldukları kolluk makamlarının belirlediği bireysel ve düzenleyici işlemleri hayata geçirerek kamu düzeninin tesisini ve sürdürülmesini sağlarlar.

Bu kolluk kurumlarından EGM'nin teşkilatlanması 3201 sayılı Kanun ile düzenlenirken, görevleri bakımından 2559 sayılı Kanun'a tabidir. 3201 sayılı Kanun'a göre EGM idari kolluk faaliyetleri bakımından İçişleri Bakanı'na bağlıdır (Md.1). EGM'nin görevleri asıl olarak 2559 ve 3201 sayılı Kanunlarda düzenlenmiş olmakla birlikte başka kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle EGM'ye ilave görevler de verilmiştir. 2559 sayılı Kanun'a göre polisin birinci görevi suçun önlenmesi, ikinci görevi ise işlenen suçun faillerinin tespit edilerek adli makamlar önüne çıkarılmasıdır (Md.2).

JGK kuruluşu, görevleri ve yetkileri bakımından 2803 sayılı Kanuna tabidir. 2803 sayılı Kanun yanında başta 2559 sayılı Kanun olmak üzere diğer kanun ve idari düzenlemelerin jandarmaya ve diğer kolluk birimlerine tanıdığı yetkileri JGK personeli de kullanır. 2016'da 668 sayılı KHK ile askerî statülü kolluk kuvvetinden genel kolluk kuvvetine dönüştürülmüş ve bazı askerî görevler kendisinden alınmış ve TSK ile barış döneminde ilişkisi zayıflatılmıştır. JGK İçişleri Bakanlığına bağlıdır (2803 S.K. Md.4). 2803 sayılı Kanun'da jandarmanın görevleri mülki, adli ve askerî olarak üçe ayrılmıştır (Md. 7).

SGK, 2692 sayılı Kanunla yetki ve sorumlulukları düzenlenmiş genel kolluk teşkilatlarından bir diğeridir. SGK sahillerde, iç sularda, liman ve körfezlerde, karasularda, egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle kendisine verilen görevleri ifa eder (Md.1). İçişleri Bakanlığına bağlı olan (Md.2) SGK'nın askerî kolluk teşkilatı niteliği 2016'da 668 sayılı KHK ile genel kolluğa dönüştürülmüştür. SGK personeli 2692 sayılı Kanun'da ve diğer kanunlarda kendilerine verilen görevleri ifa ederken diğer güvenlik kuvvetlerine tanınan yasal yetkilerin tamamını kullanabilirler (Md.5). SGK personeli statülerine göre farklı kanunlara tabi olup genel hükümler bakımından 657 sayılı Kanun'a tabidirler.

2. YÖNTEM VE TASARIM

KDK kararları alan yazınında birçok araştırmacı tarafından farklı parametreler doğrultusunda ele alınmıştır. Kağıtçıoğlu (2018) KDK kararlarının etkinliğini ele aldığı çalışmada, kurum kararlarındaki tavsiyelere rağmen benzer işlemlerde aynı hataların

hâlen devam ettiğini ortaya koymuştur. Yılmaz ve Şahyar Akdemir (2020) yapılan başvuruların önemli bir kısmının ön incelemeyi dahi geçemediği, başvuruların kamu personel rejimine ilişkin konularda yoğunlaştığı, kararlara uyum düzeyinin yıllar içerisinde artış gösterdiği ancak dezavantajlı kesimlerin kuruma erişimde sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Akyıldız ve Sevinç (2020) raporların genel bir değerlendirmesini yaptığı çalışmada başvurularda yıllar içerisinde yaşanan artışa vurgu yaparak KDK kararlarının Türk kamu sektörünün demokratik ve insan haklarına saygı kapasitesine katkı sağlayacağı çıkarımında bulunmuştur. Avcı ve Kayıran (2023) “çocuk” araştırma terimi üzerinden elde ettikleri 56 KDK raporunu betimleyici analize tabi tutarak çocuk konusunda en yoğun başvurunun cezaevi uygulamaları üzerinden Adalet Bakanlığı hakkında yapıldığı bulgusunu elde etmişlerdir. Emlak vergisine ilişkin kararları ele aldığı çalışmada Aydın (2023) mükellef haklarının korunmasında KDK’nın oynadığı role dikkat çekmiştir. Uysal (2023) toplam 724 karar üzerinden iyi yönetim ilkelerini incelemiş ve bu ilkelerin bir başlık altında detaylı biçimde ele alınması önerisini ileri sürmüştür. Kaya (2020) ise örgütsel ombudsmanlık bürolarının rolleri, işlevleri ve tarihsel gelişimlerini yükseköğretim kurumları bağlamında ele almış, uygulamanın Türkiye’de geliştirilmesinin faydalı olacağı önerisini sunmuştur. Son olarak Yavuz (2021) özel bir ombudsmanlık türü olarak üniversite ombudsmanlığının uygulanabilirliğini tartıştığı çalışmada bu uygulamanın etkin ve faydalı olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Kolluğun sivil gözetimi perspektifinden polis denetimini ele aldıkları çalışmada Önen ve Güngör (2018) Kuzey İrlanda Polis Ombudsmanlığını incelemişlerdir. Aynı perspektiften kolluğun denetimi konusunu ele alan Fırat ve Erdem (2014) İngiltere, İrlanda ve Belçika gibi ülkelerdeki uygulamaların kopyalanarak uygulanmasını eleştirerek Türkiye’nin toplumsal ve kültürel yapısına uygun, özgün, etkin ve sonuç odaklı bir sivil denetime gidilmesi yönünde öneri geliştirmişlerdir. Aktaş İnam (2023) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile ulusal ve uluslararası normlar üzerinden idari kolluk hizmetlerinde ölçülülük ilkesini incelemiştir. İnsan haklarının korunmasında polisin rolünü araştırdığı çalışmada Acaray (2021) veri kaynağı olarak Anayasa Mahkemesi kararlarını almıştır. Evren (2016) bağımsız kolluk denetim biriminin niteliklerini sıralayarak Türkiye’de hayata geçirilen Kolluk Gözetim Komisyonunun bağımsız kolluk denetim birimi olarak kabul edilebilme durumunu analiz etmiştir. Barın (2016) Kolluk Gözetim Komisyonunu ulusal ve uluslararası normlar üzerinden analiz ederek daha etkin ve çözüme dönük bir model önerisi geliştirmiştir.

Ulusal alan yazınındaki bulgularından ve uygulamada karşılaşılan sorunlardan hareketle bu çalışmanın amacı, yöntemi, araştırma soruları, kapsamı, tema ve kodları aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır:

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı KDK kararları üzerinden kolluk işlem ve eylemlerinin yıl, dönem, başvuru sahibinin idare karşısındaki statüsü, başvuru konusu, karar, karar gerekçesi, denetçinin önerileri ve bu önerilerin KDK kararlarına yansımaları ve işlem süresi parametreleri kapsamında analiz ederek sorun alanlarını ortaya koymaktır.

2.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel metodoloji kullanılmış olup araştırmanın verileri sistematik doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan dokümanların incelenmesi ise içerik analiziyle gerçekleştirilmiştir. Doküman ve materyal incelemesi

nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme olanaklarının güç veya olanaksız olduğu durumlarda kullanılan ve araştırmanın geçerliliğinin artırılmasına katkı sağlayan bir modeldir. Nitel araştırmalarda, belirlenen araştırma konusu üzerinde yapılan öncül araştırmalar ve tarihsel gelişim süreci bulguların yorumlanmasında önemli bir faktördür (Baş ve Akturan, 2017: 119-123; Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189-190).

Araştırmada durum çalışması deseni kullanılmış olup durum desenin kullanım amaçlarından biri, herhangi bir konunun durumunda meydana gelen değişime ve sürece açıklık getirmektir. Durumlar birbirinden farklı olabildiği için ortak sonuçlara ulaşmak durum çalışması desenin anlaşılmasını güçleştirebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 73). Araştırmada, kapsam içine alınan dokümanlar (KDK raporları) betimleyici analize tabi tutulmuştur. Betimleyici analizde elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi süreç içerisinde elde edilen yeni durumlara da uyarlanabilir. Müteakiben bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır. Neden-sonuç ilişkileri irdelenerek sonuca ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239).

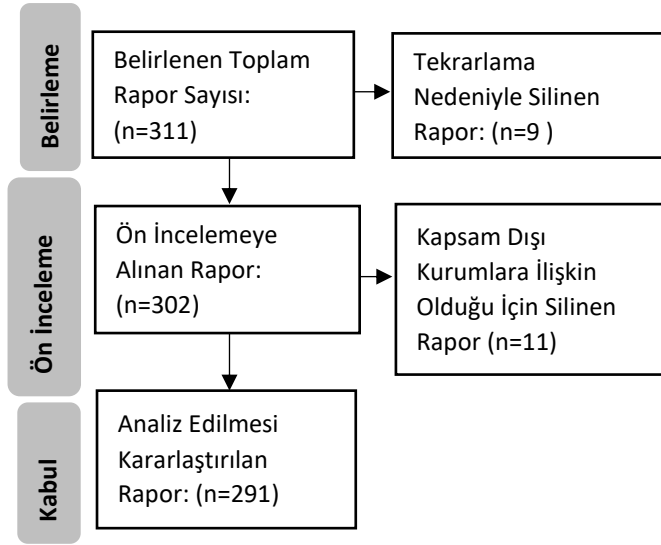
2.3. Araştırma Sorularının Belirlenmesi

Literatür bulgularından hareketle araştırma soruları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- AS₁: KDK başvuruları kolluk teşkilatları arasında nasıl bir dağılım göstermiştir?
- AS₂: KDK kararları zaman içerisinde nasıl bir değişim yaşamıştır?
- AS₃: Başvuranların kolluk teşkilatı nezdindeki hukuki statüsü nedir?
- AS₄: Başvurulara ilişkin KDK kararları nasıl dağılım göstermiştir?
- AS₅: Kolluk teşkilatları hakkında verilen kararların gerekçeleri nasıl dağılmıştır?
- AS₆: Denetçinin önerisiyle KDK kararları arasındaki uyumsuzluğun boyutu nedir?
- AS₇: KDK'ya yapılan başvuruların konuları nasıl bir dağılım sergilemiştir?
- AS₈: KDK başvuruları yıl içinde nasıl bir dağılım sergilemektedir?
- AS₉: KDK başvuruları işlem süresi bakımından nasıl dağılmıştır?

2.4. Araştırma Kapsamının ve Sınırlılıklarının Belirlenmesi

Araştırmanın kapsamı genel kolluk teşkilatları olan EGM, JGK, SGK ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın yapıldığı zaman periyodu açısından ise araştırma kapsamındaki teşkilatlar hakkında ilk başvurunun yapıldığı 19.01.2017 tarihi ile 23.01.2026 öncesinde karara bağlanan 291 KDK kararıyla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla KDK'nın henüz karara bağlamadığı ya da karara bağladığı halde internet sayfasında henüz yayımlamadığı başvurular araştırma kapsamına alınamamıştır. Araştırmada veri kaynağı olarak KDK raporlarının tercih edilmesinin nedeni; idarenin idare hukukuna tabi olmayan işlemlerini ve eylemlerini de denetleyebilmesi, hukuka uygunluk yanında şeffaflık, dürüstlük, hesap verebilirlik ve orantılılık gibi iyi yönetim ilkeleri yönünden de denetim yapabilmesidir. Bu yönüyle KDK kararları kolluk teşkilatlarını daha geniş bir açıdan gözlemlene olanağı sunmaktadır. Araştırma kapsamında Şekil-1'de gösterilen adımlar takip edilerek kapsam belirlenmiştir:

Şekil 1. Araştırma Stratejisi Akış Diyagramı

2.5. Kodlama Yöntemi

Belgelerin kodlanmasında *Tema/Kod/Alt-Kod* olmak üzere üçlü bir kademelenmeye gidilmiştir. Literatür bulgularından ve KDK'nın işleyişine dair yönetmelikten hareketle öncelikle 7 *Tema* belirlenmiştir. Müteakiben dokümanlar analiz edilerek her bir temanın altındaki *Kodlar* ve *Alt-kodlar* oluşturulmuştur. Son olarak analize tabi tutulan doküman kendisinden önceki dokümanların analiz esnasında oluşturulan *Kod* ve *Alt-Kodları* içermesi hâlinde bu *Kod* ve *Alt-Kodlarla* kodlanmıştır; yeni bir *Kod* veya *Alt-Kod* ihtiyacı olduğunda yeni bir *Kod* veya *Alt-Kod* oluşturularak müteakip belge kodlamalarında da kullanılmıştır. Farklı biçimlerde ifade edilen ancak aynı hususu ortaya koyan *Kod* ve *Alt-Kodlar* birleştirilmiştir. Araştırmının nesnelliğini güçlendirmek ve sistematiklik kazandırmak amacıyla dokümanların kodlanması ve analizinde MAXQDA ve MS Excel yazılımları kullanılmıştır.

2.6. Ölçüm Standartları

Nitel yöntemde kodlama süreci nesnellikten sapmaya ve hata yapmaya açık bir süreçtir. Bu sapma veya kodlama hatası rastlantısal olmayan bir biçim aldığında araştırmada elde edilen bulgular bilimsellikten uzaklaşır. İstenmeyen bu durumun önüne geçmek için kullanılan güvenilirlik ve geçerlik olmak üzere iki araç vardır.

2.6.1. Güvenirlik

Tek yazarlı çalışmalarda güvenilirliği sağlamanın yollarından biri ilk kodlamanın üzerinden makul bir zaman geçtikten sonra ikinci kodlamanın yapılmasıdır. Makul zamanın geçmesinden amaçlanan husus araştırmacının ilk kodlamayı unutarak çalışmaya yabancılaşmasıdır. Böylece araştırmacı aşinalıktan uzaklaşarak ikinci kodlamayı sanki ilk kez yapıyormuş gibi tekrar yapar ve böylece kodlama hatalarının

önüne geçilir (Creswell, 2013; Silverman, 2005). İkinci kodlamanın da tamamlanmasını müteakip iki kodlama karşılaştırılır ve uyuşmayanlar tekrar değerlendirilerek muhtemel hataların önüne geçilir. Bu çalışmada ilk kodlama üzerinden 30 günlük bir süre geçmesinin ardından kodlama tekrarlanmış, ilk ve ikinci kodlamalar karşılaştırılmış ve farklılık gösteren (7) kodlama kontrol edilerek düzeltilmiştir.

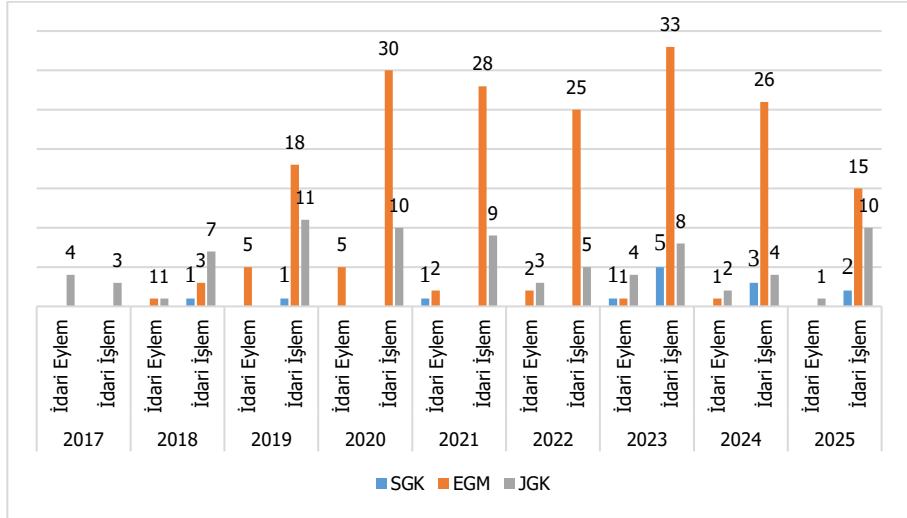
2.6.2. Geçerlik

Kodlama hatalarını düzeltmenin bir diğer yolu ise geçerliktir. Creswell ve Miller (2000) nitel araştırmalarda geçerliği sağlamaya yönelik 8 strateji belirlemiştir¹. Creswell (2013) araştırmanın geçerliği için bu sekiz stratejiden en az ikisinin gerekli ve yeterli olduğunu ileri sürmektedir. Bu çalışmada geçerliği sağlamak için *akran incelemesi* ve *olumsuz durum analizi* stratejileri benimsenmiştir. Olumsuz durum analizi bağlamında elde edilen bulgular sorgulanarak alan yazınındaki bulgular bağlamında geliştirilen yargılarla karşılaştığı görülenlerin kodlamaları gözden geçirilirken akran incelemesi stratejisi bağlamında çalışmada elde edilen bulgular kamu yönetimi alanında iki akademisyenle tartışılarak görüşleri doğrultusunda revize edilmiştir.

3. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR

3.1. Hakkında Başvuru Yapılan Kurum

Bu tema altında idari işlem ve idari eylem ayrımı yapılarak hakkında KDK'ya başvuru yapılan kolluk teşkilatları kodlanmıştır.

Şekil-2. Başvuruların Teşkilat Bazlı Yıllık Dağılımı²

¹ Bu sekiz strateji: (1) Uzun süreli katılım ve sürekli gözlem; (2) Üçgenleme; (3) Akran incelemesi; (4) Olumsuz durum analizi; (5) Araştırmacı önyargılarının açıklanması; (6) Üye kontrolü, (7) Yoğun betimleme; (8) Dış denetim olarak sıralanmaktadır (Bkz. Creswell, 2013: 250-253)

² KDK, başvuruları ağırlıklı olarak 5-6 ay içerisinde karara bağlamaktadır ve Ekim, Kasım ve Aralık ayları KDK'ya başvuruların yoğunlaştığı dönemlerdir. Dolayısıyla araştırma döneminde 2025 başvurularının az sayıda da olsa bir kısmını KDK'nın henüz karara bağlamadığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle Şekil-2'de sunulan bulgular hakkında çıkarımda bulunurken araştırmanın kısıtlarında da belirtilen bu hususun göz önünde bulundurulması gerekir.

Genel toplamda *idari eylemlere* ilişkin 34 (%11,68) başvuruya karşılık *idari işlemlere* ilişkin 257 (%88,32) başvuru yapılmıştır. Genel kolluk teşkilatları kapsamında ilk başvuru JGK hakkında Ocak 2017’de yapılmıştır. Şekil-2, toplam şikâyet hacminin yıllar arasında dalgalı bir seyir izlediğini göstermektedir. 2019’dan itibaren hızlı bir yükseliş, 2023’te tepe noktası ve 2024’te belirgin bir düşüşe işaret etmektedir. Kurum bazında bakıldığında şikâyetlerin belirgin biçimde **EGM ve JGK** üzerinde yoğunlaştığı, **SGK’nin** ise daha sınırlı bir hacme sahip olduğu görülmektedir. Özellikle şikâyet sayılarının artış gösterdiği yıllarda EGM hakkında yapılan şikâyet sayıları dikkat çekici biçimde yükselmektedir. JGK hakkında yapılan şikâyetler bazı yıllarda yüksek seviyelere çıkmakla birlikte EGM kadar süregelen bir yüksek trend göstermemektedir. SGK hakkında yapılan şikâyetler ise 2023–2025 döneminde artmıştır.

İdari işlemler yürürlüğe koyma öncesinde, kolluk makam ve teşkilatları tarafından, idari eylemlere nazaran üzerlerinde daha fazla mesai harcanan idari faaliyetler iken idari eylemler hizmet sunum sürecinde öngörülmesi güç olan olaylara karşı anlık gelişebilen ve kolluk personelinin takdir yetkisine daha açık idari faaliyetlerdir. Bu nedenle, idari işlemlerdeki bir kusur idari eylemde görülen kusurla kıyaslandığında daha ağır kabul edilmelidir. Dolayısıyla EGM’ye yönelik şikâyetlerin neredeyse tamamının idari işlem kaynaklı bir eğilim sergilemesi söz konusu kolluk idaresinin diğer iki kolluk idaresine kıyasla gelişime açık yanlarının daha fazla olduğunu göstermektedir. JGK’de ise idari işlem ve idari eylem kategorileri arasında daha dengeli ve dalgalı bir yapı sergilemektedir. SGK hakkındaki az sayıdaki şikâyet ise daha çok idari işlemler aleyhinde gerçekleşirken idari eylemler hakkında sadece 2021 ve 2023’te birer başvuru gerçekleşmiştir (Şekil-2).

3.2. Başvuru Yapılan Kurum Karşısında Başvuranın Hukuki Statüsü

Bu tema altında başvuru sahibinin başvuru yaptığı idare ile olan hukuki ilişkisi dikkate alınmıştır. “*Rütbeli Polis*” komiser yardımcısı ve daha üst rütbedeki personeli kapsarken “*Memur*” hakkında başvuru yapılan idarede devlet memuru olarak istihdam edilen jandarma, sahil güvenlik ve emniyet hizmetleri sınıfları dışındaki personeli kapsamaktadır. “*Meslekten çıkarılan*” kendi rızası dışında hakkında başvuru yaptığı idareden ihraç, sözleşmenin feshi veya yenilenmemesi gibi usullerle ilişkisi kesilenleri kapsamaktadır. “*Vatandaş*” ise söz konusu idare ile organik bir ilişkisi olmayan veya henüz kurulmamış olan kimseleri kapsamaktadır.

Tablo-1. Başvuranın Statüsünün İdari Eylem ve İdari İşlem Bazlı Dağılımı									
Statü		İdari İşlem			İdari Eylem			Toplam	
		SGK	EGM	JGK	SGK	EGM	JGK	F	%
Personel	Rütbeli Polis		20			1		21	7,19
	Polis memuru/bekçi		94			2		96	32,88
	Subay	1		1			1	3	1,03
	Astsubay	5		15			1	21	7,19

	Uzman jandarma			6			3	9	3,08
	Uzman erbaş/er			5			2	7	2,40
	İşçi/teknisyen vb.	1	9	2	1	3		16	5,48
	Memur	2	13	9	1	1		26	8,90
	Toplam	9	136	38	2	7	7	199	68,15
Diğer	Emekli/müstafi/malul		14	11			2	27	9,25
	Meslekten çıkarılan	2	3	12			2	19	6,51
	Vatandaş/tüzel kişi	1	26	6	1	10	3	47	16,10
	Toplam	3	43	29	1	10	7	93	31,85
Genel Toplam		8	160	56	3	17	14	291	100

Başvuru sahiplerinin hakkında başvuru yaptıkları teşkilatlarla olan hukuki ilişkilerine bakıldığında önemli bir oranını (199; 68,15%) *kurum personelinin* oluşturduğu görülmektedir. *Emekli/müstafi/malul* personel ile *meslekten çıkarılan personele* (46; 15,76%), başvuru konularının genel hatlarıyla önceki kamu personeli statüleriyle ilgili olduğu değerlendirildiğinde, *vatandaş* başvurusunun toplam başvuruların oldukça düşük bir kısmını (47; 16,10%) oluşturduğu söylenebilir. *Kurum personeli* teması EGM’de yoğunlaşmakta olup *polis memuru* ve *bekçileri* (96; %32,88) *rütbeli polisler* (21; %7,19) takip etmektedir. JGK’ye yönelen *personel* başvurularında ise (45; 15,46%) sırasıyla *astsubaylar* (16; 5,50%), *uzman jandarmalar* (9; 3,09%) ve *memurlar* (9; 3,09%), *uzman erbaş ve erler* (7; 2,41) öne çıkmaktadır. SGK hakkındaki az sayıda başvurunun (9; 3,09) ise yoğun olarak *astsubaylar* (5; 1,72%) tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Personel dışındaki başvurularda ilk sırayı *vatandaşlar* ve *özel hukuk tüzel kişileri* (47; %16,10) alırken *emekli, müstafi ve malulen emekli personel* (27; %9,25) ile herhangi bir nedenle *meslekten çıkarılanların* başvuruları (19; %6,51) takip etmektedir. *Vatandaş* ve *tüzel kişilerin* başvuruları EGM’ye yönelirken *meslekten çıkarılanların* başvuruları JGK’ye yönelmektedir (Tablo-1).

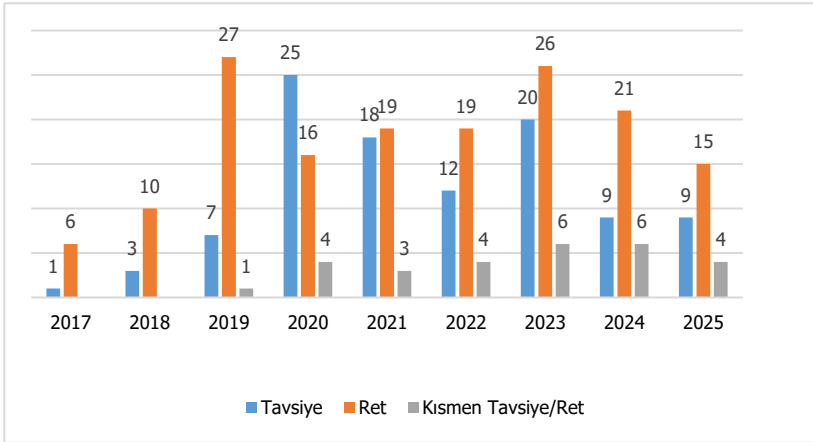
3.3. Yapılan Başvurulara İlişkin KDK Kararları

KDK, ön değerlendirmeyi geçen başvuruları incelemesi neticesinde kamu idaresinin söz konusu şikâyeteye karşı yanıtını da alarak, şayet başvuruyu haklı bulursa hakkında başvuru yapılan idareye *tavsiye* kararı vermekte, haksız bulursa *ret* kararı vermektedir. KDK, aynı başvuruda birden fazla talep olması durumunda veya resen *kısmen tavsiye-kısmen ret* kararı vermektedir.

Tablo-2. Karar Türleri Frekans Tablosu

Tema	Kod	İdari İşlem		İdari Eylem		Toplam	
		F	%	F	%	F	%
Karar	Ret	137	47,08	22	7,56	159	54,64
	Tavsiye	96	32,99	8	2,75	104	35,74
	Kısmi Tavsiye/Kısmi Ret	24	8,25	4	1,37	28	9,62
	Kodlu BELGE	257	88,32	34	11,68	291	100,00
	Toplam BELGE	291	100	291	100	291	100,00

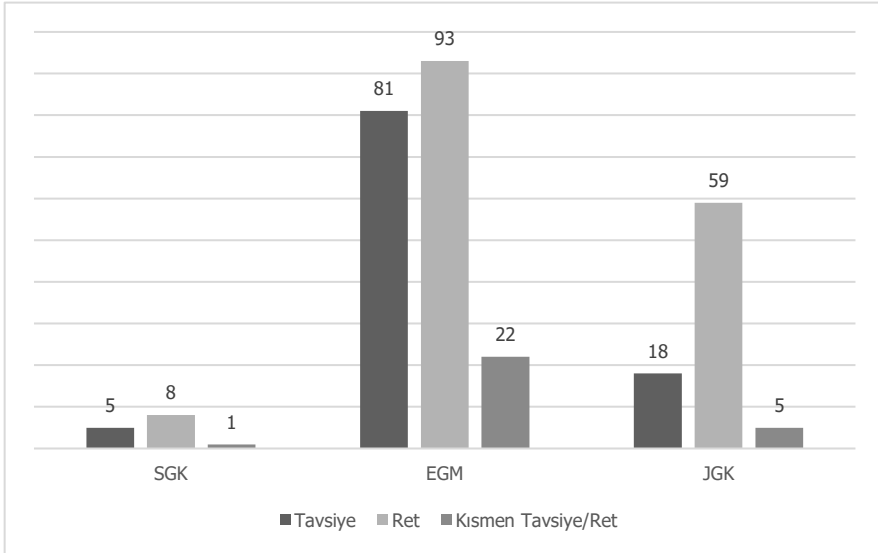
Kolluk teşkilatları hakkında yapılan başvurularda KDK kararlarında *ret* düzeyinin yüksek olduğu (159; 54,64%) buna karşılık hakkında başvuru yapılan idareye *tavsiye* oranının ise (104; 35,74%) olduğu tespit edilmiştir. Toplam 28 (9,62%) başvuruya ise *kısmi tavsiye/kısmi ret* kararı vererek idareyi hukuka uygunluk denetimine ilave olarak idari süreçlerde iyi yönetim ilkelerine ve hakkaniyete uygun eylemde bulunma ve işlem tesis etme yönünde yönlendirdiği görülmektedir. *İdari işlemlere* yönelik başvurularda *tavsiye* sayısı 96 (32,99%) iken *idari eylemlere* yönelik başvurularda bu sayı 8'dir (2,75%). Diğer yandan *idarenin işlemlerine* yönelik başvurulara verilen *ret* sayısı 137 (47,08%) iken *idari eylemlere* yönelik başvurulara verilen *ret* kararı sayısı 22'dir (7,56%). Bu bulgular orantısız olarak ele alındığında kolluk teşkilatlarının KDK'ya yansıyan *idari işlemlerinin idari eylemlerinden* daha sorunlu olduğunu göstermektedir (Tablo-2).

Şekil-3. Kararların Yıl Bazlı Dağılımı

2017–2025 dönemi KDK kararlarının yıllara göre dağılımı, hem toplam karar hacminde hem de karar türlerinde dalgalanmalar olduğunu göstermektedir. Toplam karar sayısı 2017’de 7 (2,41%) iken 2018’de 13’e (4,47%) yükselmiş, 2019’da 35’e (12,03%) çıkarak belirgin bir artış ivmesi kazanmıştır. Bu artış 2020’de 45 (15,46%) başvuruyla sürmüştür, 2021’de 40’a (13,75%) gerilemiş, 2022’de 35 (12,03%) düzeyinde gerçekleşmiş; 2023’te ise 52 (17,87%) yanıtla dönem zirvesine ulaşmıştır. 2024’te 36’ya (12,37%) düşerek belirgin bir azalma eğilimi sergilemiş olup 2025’te sayı 28’e (9,62%) erişmiştir (Şekil-3).

Karar türleri bakımından 2017–2019 döneminde *ret* kararlarının açık biçimde baskın olduğu görülmektedir (2017: 85,7%; 2018: 76,9%; 2019: 77,1%). Bu dönemde *tavsiye* kararlarının oranları %14,3–%23,1 aralığında kalmış, *kısmen tavsiye/kısmen ret* kategorisi ise yok denecek düzeyde gerçekleşmiştir (2019’da %2,9; 2017–2018’de %0). Bir kırılma noktası olan 2020’de *tavsiye* kararı 25’e (55,6%) yükselerek ilk kez (araştırma dönemi içerisinde tek) *ret* kararını (16; 35,6%) aşmıştır. 2021’de *tavsiye* (18; 45,0%) ile *ret* (19; 47,5%) oranları birbirine çok yaklaşmış; 2022’de *ret* oranı tekrar yükselmiştir (19; 54,3%). 2023’te yüksek toplam hacme rağmen *ret* yine yüksektir (26; 50,0%) ve *tavsiye* düşük kalmıştır (20; 38,5%) (Şekil-3). Mevcut grafik yorumlarının nedensel açıklamaya dönüşebilmesi için mevzuat/uygulama değişiklikleri, başvuru türleri, konu başlıkları veya kurum içi süreçlerdeki olası dönüşümler gibi ek verilerin analize dahil edilmesi gerekir. Bu bağlamda, 2020’de *tavsiye* karar sayısının yüksek olmasının nedeni, açığa alınan personelin açıkta geçirdikleri süreye ilişkin bulundukları mali içerikli taleplerin yerine getirilmesi ve göreve iadeye ilişkin yargı kararlarının uygulanması yönündeki KDK kararlarıdır. 2019 yılında *ret* sayısının yüksek çıkmasında ise tayin ve atama talebine ilişkin başvurularda yaşanan artış ve KDK’nın bu talepleri reddetmesi önemli rol oynamaktadır.

Şekil-4. Kararların Teşkilat Bazlı Dağılımı

Şekil-4'te sunulan verilere göre KDK başvurularının 196'sı (%67,12) EGM, 82'si (%28,08) JGK ve 14'ü (%4,80) SGK hakkında yapılmıştır. Kurumlara göre başvuru sayılarının dağılımı, toplam hacmin belirgin biçimde EGM üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Dikkat çeken bir diğer husus ise KDK kararları bakımından kolluk teşkilatları arasındaki farklılaşmadır. EGM'ye yönelik kararların yaklaşık yarısı *ret* (%47,4) ve buna yakın bir bölümü *tavsiye* (%41,3) niteliğindedir; *kısmen tavsiye/kısmen ret* oranı ise %11,2'dir. JGK'de ise *ret* kararları daha baskın bir görünüm sergilemekte olup *ret* oranı %72,0 ile belirgin biçimde öne çıkarken, *tavsiye* oranı %22,0'de kalmaktadır. SGK'de de *ret* oranı (%57,1) *tavsiye* oranından (%35,7) yüksektir; ancak SGK hakkında yapılan toplam başvuru hacmi düşük olduğu için bu oranlar daha sınırlı doküman sayısına dayanmaktadır.

Bulgular tartışmayı iki temel eksende ele almayı gerektirmektedir. Birinci eksen, başvuruların kurumlar arası dağılımındaki toplam hacim farkıdır: EGM'nin toplam başvuruların yaklaşık üçte ikisinin muhatabı olması, bu kurumun başvuru konusu eylem veya işlem yoğunluğunun daha yüksek olduğunu ya da EGM'nin gelişime açık yönlerinin daha fazla olduğunu gösterir. İkinci eksen, kurumların karar profilleridir: JGK'de *ret* oranının çok yüksek olması (%72,0), EGM'de ise *ret* ve *tavsiye* oranlarının birbirine yakın seyretmesi (%47,4'e karşılık %41,3), kurumlar arasında başvuruların niteliği, başvuru türleri, işlem süreçleri ya da karar standartları bakımından farklılaşma olasılığına işaret etmektedir.

Bununla birlikte, nedensel açıklama yapmak için başvuruları konu türleri, idari işlem ve eylemlerin niteliği, başvuran profili ve hukuki/idari değerlendirme ölçütleri gibi ek değişkenlerle birlikte değerlendirmek gerekir. Bu doğrultuda, KDK kararlarının başvuranın idare karşısındaki *hukuki statüsü* bağlamında dağılımı incelendiğinde *polis memuru/bekçi* grubunun (96; 32,99%) sistemin en hacimli kategorisi olduğu ve bu grupta *tavsiye* ile *ret*in eşit düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Buna karşılık *emekli/müstafi personel* (26; 8,93%) ile *uzman erbaş/er* (7; 2,41%) gibi gruplarda *ret* oranlarının %70 bandına yükseldiği görülmektedir.

Tablo-3. Kararların Başvuranın Statüsüne Göre Dağılımı			
Kodlar	Tavsiye	Ret	Kısmen Tavsiye Kısmen Ret
Rütbeli emniyet personeli	9	11	1
Polis memuru/bekçi	43	43	10
Subay	2	1	
Uzman erbaş/er	2	5	
Emekli/müstafi personel	7	19	
İhrac/meslekten men vb.	7	12	
Astsubay	7	13	1
Uzman jandarma	3	6	
Memur/sözleşmeli personel	7	16	3
İşçi, teknisyen vb.	4	11	1
Vatandaş	13	22	12
Toplam	104	159	28

Başvuru sahiplerinin idare karşısındaki hukuki statüleri bağlamında ise sadece *polis memurlarında* *tavsiye* kararı sayısının (43; 44,79%) *ret* kararı sayısına (43; 44,79%) eşit olduğu, diğer statüdeki başvuranlarda *ret* kararı sayılarının *tavsiye* kararı

sayılarından yüksek olduğu görülmektedir (Tablo-3). *Rütbeli EGM personelinin ve polis memurlarının* başvurularına verilen *tavsiye* ve *ret* kararları birbirine yakın düzeylerde dağılırken *emekli/müstafi personel* (19; 73,01%), *ihraç/meslekten men edilenler* (12; 63,16%) ve *memur/sözleşmeli personel* (16; 61,54%) başta olmak üzere diğer grupların yaptıkları başvuruların *ret* oranının yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, EGM'nin özellikle kendi personeline yönelik işlem ve eylemlerinde yönetsel süreçlerde iyileştirmeye gitme ihtiyacının olduğu söylenebilir.

Az sayıda (3) *subay* tarafından KDK'ya başvuru yapılmış olup *ret* kararı miktarı 1 (33,33%) olarak gerçekleşirken *astsubaylarda* bu rakam 13 (61,91%), *uzman jandarmalarda* ise 6 (66,66%) olmuştur. KDK *vatandaş* başvurularının 22'sine (46,81%) *ret* verirken 13 (27,66%) başvuruya *tavsiye* kararı vermiştir. *Kısmen tavsiye/kısmen ret* kararları özellikle *vatandaş* başvurularında (12; 42,86%) yoğunlaşmaktadır. Bu durum, *vatandaş* başvurularının içerik olarak birden fazla bileşene sahip olmasından ya da KDK'nın aynı başvurudaki birden fazla talepten biri hakkında başvuru sahibini haklı görerek *tavsiye* kararı verirken bir diğer talebi haksız bularak *ret* vermesinden kaynaklı da olabilmektedir. *Kısmen tavsiye/kısmen ret* kararlarında KDK'nın *tavsiye* niteliğindeki kararının daha çok iyi yönetim ilkelerine uyum çerçevesinde yoğunlaştığı karar metinlerinin analizi sürecinde tespit edilmiştir.

3.4. KDK Kararlarının Gerekçeleri

KDK tarafından, hakkında başvuru yapılan teşkilatın başvuruya konu işleminin açıkça bir mevzuat hükmüne aykırılığı tespit edilerek *tavsiye* kararı verilmesi durumunda karar gerekçesi "*İdare mevzuata uygun davranmalı.*" olarak kodlanmıştır. Şayet mevzuat hükmü teşkilata bir takdir yetki alanı tanımış ve teşkilat takdir yetkisini başvuranın aleyhinde kullanmışsa ve KDK bunu hakkaniyete aykırı görüp *tavsiye* kararı vermişse "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı.*" şeklinde kodlandı. Başvuruda dile getirilen talep idarenin kesinleşmiş bir yargı kararını uygulaması olduğunda *tavsiye* gerekçesi "*İdare yargı kararını uygulamalı.*" biçiminde kodlandı. Son olarak KDK idarenin başvuruya konu işlemini mevzuata uygun bulmakla birlikte yönetsel süreçlerde iyileşmeye gidilmesi yönünde tavsiyelerde bulunduğu "*İdare iyi yönetim ilkelerine uymalı.*" kodlaması yapılmıştır.

Diğer yandan başvuruda dile getirilen talep açıkça bir mevzuat hükmüne aykırılık teşkil ediyorsa *ret* gerekçesi olarak "*İdarenin işlemi mevzuata uygundur.*" olarak; gerçekleştirilen işlem idarenin takdir yetkisi kapsamında olması durumunda "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır.*" olarak; başvuru dosyasında başvuruyu haklı çıkaracak bir delil olmaması veya ispatlanamaması durumunda "*Delil yetersizdir, iddia mesnetsizdir.*" olarak; başvuru konusu KDK yetki alanına girmiyorsa, zaman aşımına uğramışsa, bir yargı yerinde kovuşturuluyor veya karara bağlanmışsa "*KDK'nın yetki alanı dışındadır.*" biçiminde; başvuru konusu idarenin yargı kararını uygulamak için tesis ettiği bir işlemten kaynaklandığında ise "*İdare yargı kararına uygun davranmıştır.*" olarak kodlanmıştır.

KDK'nın *tavsiye* kararlarında öne çıkan gerekçe "*İdare mevzuat hükmüne uygun davranmalı*" (55; 41,98%) iken *ret* kararlarında da öne çıkan gerekçe "*İdarenin işleminin mevzuata uygun olması*"dır (115; 61,17%). *Tavsiye* gerekçelerinde ikinci sırada "*İdare yargı kararını uygulamalı*" (31; 23,66%) gelmektedir. *Tavsiye* gerekçesi olarak "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı*" (18; 13,74%) kodunun *ret* gerekçesi olarak "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır*" (63; 33,51%) kodundan daha az

sayıda olması, takdir yetkisinin kullanılması hususundan hareketle KDK'nın teşkilatların yetki alanına müdahil olmama politikası izlediği çıkarımında bulunulabilir. KDK'nın *ret* gerekçeleri arasında öne çıkan bir diğeri ise "*Delil yetersizdir, iddia mesnetsizdir*" (7; 3,72%) kodu olup başvuru dosyasında iddiayı destekleyecek mahiyette delil veya tanık olmaması durumunda bu kararın verildiği tespit edilmiştir (Tablo-4).

Tablo-4. Tavsiye ve Ret Gerekçelerinin Teşkilat Bazlı Dağılımı				
Tema	Kod	SGK	EGM	JGK
Tavsiye Gerekçe	İdare mevzuata uygun davranmalı.	3	41	11
	İdare yargı kararını uygulamalı.		26	5
	İdare iyi yönetim ilkelerine uymalı.	1	21	5
	İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı.	2	14	2
Ret Gerekçe	İdarenin işlemi mevzuata uygundur.	6	67	43
	İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır.	3	42	18
	Delil yetersizdir veya iddia mesnetsizdir.		4	3
	KDK'nın yetki alanı dışındadır.		1	
	İdare yargı kararına uygun davranmıştır.		1	
Not: KDK tarafından toplam 28 başvuruya Kısmi tavsiye/Kısmi ret kararı verildiği için söz konusu 28 raporda hem tavsiye gerekçesi hem de ret gerekçesi kodlanmıştır. Dolayısıyla kodlu belge sayılarının toplamından (131+188=319) 28 çıkarıldığında belge sayısı olan 291'e ulaşılacaktır.				

Karar gerekçeleri teşkilat bazında incelendiğinde, EGM'ye yönelik *tavsiye gerekçeleri* içinde "*İdare mevzuata uygun davranmalı*" ilk sırada yer alırken (41; 40,19%) bunu "*İdare yargı kararını uygulamalı*" (26; 25,49%) ve "*İdare iyi yönetim ilkelerine uymalı*" (21; 20,58%) izlemektedir; "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı*" ise tavsiye gerekçelerinin 14'ünü (13,72%) oluşturmaktadır. EGM'de *ret gerekçeleri* iki hususta yoğunlaşmaktadır: "*İdarenin işlemi mevzuata uygundur*" (67; 58,26%) ve "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır*" (42; 36,52%). JGK'de *tavsiye gerekçeleri* ağırlıkla "*İdare mevzuata uygun davranmalı*" (11; 47,82%) ekseninde toplanırken, *ret gerekçelerinde* "*İdarenin işlemi mevzuata uygundur*" (43; 67,19%) unsurunu "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır*"(18; 28,12%) takip etmektedir. Benzer şekilde SGK'de *ret gerekçeleri* daha çok "*İdarenin işlemi mevzuata uygundur*" (6; 66,67%) ve "*İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır*" (3; 33,33%) üzerinden kurulurken *tavsiye gerekçeleri* "*İdare mevzuata uygun davranmalı*" (3; 50%) üzerinde yoğunlaşmıştır. .

Bu dağılım, KDK karar gerekçelendirmesinin ağırlıkla *mevzuata uygunluk* ve *takdir yetkisinin kullanımı* çerçevesinde şekillendiğini; özellikle *ret* kararlarında bu iki gerekçenin neredeyse omurga niteliği taşıdığını göstermektedir. EGM'de *tavsiye gerekçelerinin mevzuat ve yargı kararına uyum* yanında iyi yönetim ilkeleriyle de desteklenmesi gerektiğini ortaya koyarken JGK'de *ret gerekçelerinin mevzuata uygunluk* gerekçesinde yoğunlaşması, başvuruların önemli bir kısmında idari işlemin hukuka uygunluğunun ciddi bir sorun alanı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda kolluk teşkilatlarının gelişime açık yanlarının öncelikle mevzuata uygun davranma ve takiben takdir yetkisinin yerinde kullanılması alanlarında yoğunlaştığı değerlendirilmektedir (Tablo-4).

Tablo-5. Hukuki Statüye Göre Karar Gerekçesi									
Başvuranın Statüsü	Ret Gerekçe					Tavsiye Gerekçe			
	İdarenin işlemi mevzuata uygundur.	İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır.	Delil yetersizdir, iddia mesnetsizdir.	KDK'nın yetki alanı dışındadır.	İdare yargı kararına uygun davranmıştır.	İdare yargı kararını uygulamalı.	İdare iyi yönetim ilkelerine uymalı.	İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı.	İdare mevzuata uygun davranmalı.
Rütbeli Polis	7	6				2		3	4
Polis memuru/bekçi	32	19	1		1	21	8	5	19
Subay	1								2
Uzman erbaş/er	3	1	1			2			
Emekli/müstaî/malul	16	3					1	1	5
Meslekten çıkarılan	11	1				3	2		2
Astsubay	8	6					1	4	3
Uzman jandarma	5	1							3
Memur/sözleşmeli	7	9	3				3	2	5
İşçi/teknisyen vb.	6	6				1	1	2	1
Vatandaş/tüzel kişi	19	12	2	1		2	11	1	11
Toplam	115	64	7	1	1	31	27	18	55

KDK karar gerekçeleri *başvuranın idare karşısındaki hukuki statüsüne* göre incelendiğinde *ret gerekçesi* olarak "İdare takdir yetkisini yerinde kullanmıştır" gerekçesi *polis memuru/bekçi* (19; 29,69%), *vatandaş/tüzel kişi* (12; 18,75%) *memur/sözleşmeli personel*de (9;14,06%), yoğunlaşırken, "İdarenin işlemi mevzuata uygundur" gerekçesi *polis memuru/bekçi* (32; 27,83%), *vatandaş/tüzel kişi* (19; 16,52%), *emekli/müstaî/malulen emekli* (16; 13,91%) ve *meslekten çıkarılanlarda* (11; 9,56%) ağırlık kazanmaktadır. Tavsiye gerekçeleri bakımından ise "İdare yargı kararını uygulamalı" hususu *polis memuru/bekçilerde* (21, 67,74%) yoğunlaşırken "İdare iyi yönetim ilkelerine uymalı" teması *vatandaş ve tüzel kişilerde* (11; 40,74%), *polis memuru/bekçilerde* (8; 29,63%); "İdare takdir yetkisini yerinde kullanmalı" teması *polis memuru/bekçilerde* (5; 27,78%) ve *astsubaylarda* (4; 22,22%); "İdare mevzuata uygun davranmalı" teması ise *polis memuru/bekçi* (19; 34,54%) ve *vatandaş/tüzel kişilerde* (11; 20,00%) yoğunluk göstermektedir (Tablo-5).

Tablo-5'in ortaya koyduğu temel örüntü, *ret kararlarının* gerekçelendirilmesinde *hukuka uygunluk* ve *takdir yetkisi* temalarının tüm statülerde görece istikrarlı biçimde

tekrarlandığı; buna karşın *tavsiye kararlarında* gerekçelerin statüye göre farklılaşma gösterdiği. Bu farklılaşma özellikle *vatandaş ve tüzel kişi* başvurularında “*iyi yönetim ilkelerine uyum*” vurgusunun güçlenmesiyle görünür hale gelmekte; karar gerekçelendirmesinin yalnızca mevzuat uygunluğuna indirgenmeyip idarenin hizmet kalitesi, şeffaflık ve hakkaniyet gibi yönetim standartları üzerinden de kurulabildiğini göstermektedir. Öte yandan *emekli/müstaflı/malul personel* ile *meslekten çıkarılan gruplarında ret gerekçesinin mevzuata uygunluk* kodunda yoğunlaşması, bu statülerde uyumsuzlukların daha çok *norma uygunluk* çerçevesinde değerlendirildiğini ve gerekçe çeşitliliğinin daha sınırlı kaldığına işaret etmektedir.

3.5. Başvuru Konusu

KDK kararlarının içerik analizleri neticesinde başvuru konuları Tablo-6’da sunulan tema ve kodlar altında toplanmış ve başvurunun, idarenin bir eylemine ya da işlemine karşı yapılmış olmasına göre tasniflenmiştir. İlgili tablo tema bazlı ele alındığında başvuruların yoğunluğa göre sırasıyla *personel konuları* (127; %43,19), *idari faaliyetler* (63; %21,65), *mali konular* (63; %21,01) ve *asayiş faaliyetleri* (38; %12,84) olarak sıralandığı görülmektedir. KDK kararlarının *ret* yönünde yoğunlaştığı temalar *personel konuları* (82>30) ve *asayiş faaliyetleri* (24>8) iken *tavsiye* yönünde yoğunlaşan konu *idari faaliyetler* (37>24), kararların dengeli dağıldığı tema ise *mali konular* (29=29) olmuştur.

Bulgular, başvuruların en yoğun biçimde *personel konuları* temasında toplandığını göstermektedir (127; %43,19). Bu tema içindeki *ret* kararlarının yoğunluğunun özellikle *tayin işlemleri* (19; 23,17%), *disiplin cezası işlem ve eylemleri* (12; 14,63%) ve *personel atama işlem ve eylemleri* (16; 19,51%) gibi kodlarda belirginleştiği görülmektedir. Buna karşın aynı tema içerisinde bazı alt alanların daha farklı bir karar örüntüsü ürettiği görülmektedir. Bu durum, *personel alanındaki* uyumsuzlukların önemli bir bölümünün idarenin takdir alanı ve usule ilişkin standartlar (şeffaflık, denetlenebilirlik, gerekçelendirme vb.) arasında dağılım sergilediğini göstermektedir.

Aynı tema altında vurgulanması gereken bir diğer bulgu ise “*personel alım mülakatları*” konusunda KDK’nın hiç *ret* kararı vermemesi ve kararlarının “*Kısmi Ret/Kısmi Kabul*” (7; 46,67%) olarak yoğunlaşmasıdır. *Performans değerlendirmesi*” konusunda yapılan başvurularda idareye, değerlendirmelerini hukuka ve hakkaniyete uygun, nesnel ve gerekçeli biçimde yapması önerilmiştir. KDK *personel alım mülakatları* konusunda verdiği *Kısmi Tavsiye/Kısmi Ret* kararlarında, idarenin takdir yetkisine saygıyı gözeterek başvuruya *ret* yönünde karar verme eğilimi sergilerken sonraki mülakat süreçlerinin şeffaf ve hakkaniyete uygun yapılması yönünde idareye *tavsiye* kararı vermiştir.

Başvuruların ikinci büyük kümesini oluşturan *idari faaliyetler* teması (63; %21,65) diğer temalardan farklı olarak *tavsiye* ağırlıklıdır (37; 58,73%). Temanın iç dağılımında, *yargı kararının uygulanmaması* (30; %47,62) alt kodu hem niceliksel hem de karar yönelimi bakımından belirleyici konumdadır ve bu alt kodun baskın biçimde *tavsiye* ile sonuçlandığı görülmektedir (27; 90%). Buna karşılık *diğer idari faaliyetler* alt kodunda *ret* kararlarının belirgin biçimde yükselmesi (11; 84,61%) temanın kendi içinde iki farklı alt kümeye ayrıldığını düşündürmektedir: bağlayıcı yükümlülük ihlalinin daha net görünür olduğu alanlarda *tavsiye* kararları artarken, daha heterojen ve takdir yetkisinin kullanıldığı alanlarda *ret* kararları yoğunlaşmaktadır. Ayrıca *HİTAP vb. veri tabanı kayıtlarında düzeltme* (5; 71,43%) gibi alt kodlarda *tavsiye*nin görece yükseldiği; branş

bilgisinin sisteme işlenmesi (3; 100%) gibi alt alanlarda ise *ret* kararının tamamen baskın hale geldiği görülmektedir. *Yargı kararının uygulanmaması* konusundaki başvurularda yoğunluğu 15 Temmuz FETÖ kalkışması sonrası göreve iade edilmeyenler oluştururken, *HİTAP vb. veri tabanı kayıtlarında düzeltme, ek ödemelerden yararlanma, açıkta geçen dönem mali hakların iadesi ve maaş promosyonundan faydalanma* konularındaki başvuruları, herhangi bir nedenle ilgili kolluk kurumundaki görevinden ihraç edilen ve sonrasında göreve iade edilenler oluşturmaktadır.

Tablo-6. Başvuru Konuları Frekans Tablosu							
Tema	Kod	Tavsiye	Ret	Kısmi Tavsiye Kısmi Ret	Total	%	% (G)
İdari Faaliyetler	Yargı kararının uygulanmaması	27	2	1	30	10,31	47,62
	Diğer idari faaliyetler	2	11		13	4,47	20,63
	Misyon koruma görevleri	3	4		7	2,41	11,11
	HİTAP vb. veri tabanı kayıtlarında düzeltme	5	2		7	2,41	11,11
	Branş bilgisinin sisteme işlenmesi		3		3	1,03	4,76
	Bilgi edinme		2	1	3	1,03	4,76
	Kodlu BELGE	37	24	2	63	21,65	100,00
Asayiş	Trafik faaliyetleri	5	7	3	15	5,15	39,47
	Silah ruhsatı işlemleri	3	9	2	14	4,81	36,84
	İdari kolluk faaliyetleri		6	1	7	2,41	18,42
	Cezaevi faaliyetleri		2		2	0,69	5,26
	Kodlu BELGE	8	24	6	38	12,84	100,00
	Tayin işlemleri	6	19	3	28	9,62	22,05
	Disiplin cezası işlem ve eylemleri	6	12	2	20	6,87	15,75
Personel Konuları	Personel atama işlem ve eylemleri	2	16		18	6,19	14,17
	İzin işlem ve eylemleri	4	7		11	3,78	8,66
	Performans değerlendirmesi	5	6		11	3,78	8,66
	Yükselme ve terfi işlemleri	2	6	2	10	3,44	7,87
	Personel alım mülakatları	3		7	10	3,44	7,87
	Zorunlu sıralı hizmetler		5	1	6	2,06	4,72
	Ödüllendirmeler		4		4	1,37	3,15
	Emeklilik/istifa işlem ve eylemleri	2	2		4	1,37	3,15
	Başka kuruma geçiş muvafakat işlemleri		3		3	1,03	2,36
	İş sözleşmesinin feshi işlemleri		2		2	0,69	1,57
	Kodlu BELGE	30	82	15	127	43,19	100,00
	Ek ödemelerden yararlanma	4	7		11	3,78	17,46
	Diğer mali hususlar	3	5	2	10	3,44	15,87
	Açıkta geçen dönem mali hakların iadesi	4	4	1	9	3,09	14,29
Mali Konular	Emeklilik mali haklarından yararlanma	6	3		9	3,09	14,29
	Maaş promosyonundan faydalanma	7		1	8	2,75	12,70
	Ceza/tazminat ödemeleri işlemleri	3	2	1	6	2,06	9,52
	Mecburi hizmet tazminatı ödenmesi		6		6	2,06	9,52
	Geçici/sürekli görev yolluğu ödenmesi	2	2		4	1,37	6,35

Kodlu BELGE	29	29	5	63	21,01	100,00
Toplam BELGE	104	159	28	291	100,00	-
F: İlgili kodun kodlandığı rapor sayısını, %: İlgili kodla kodlanan raporların toplam rapor sayısına oranını, % (G): İlgili kodla kodlanan rapor sayısının aynı tema altında yer alan kodlarla kodlanan toplam rapor sayısına oranını gösterir.						

Mali konular teması altındaki *maaş promosyonundan* (7; 87,50%) ve *emeklilik mali haklarından yararlanma* (6; 66,67%) kodları *tavsiye* ağırlık iken *mecburi hizmet tazminatı ödenmesi* kodunda *ret* kararları tamamen baskındır (6; 100%). KDK açıkta ve ihraçta geçen dönemdeki özlük haklarının yasal faiziyle ödenmesi ve promosyon ödenmesi hususunda idareye *tavsiye* verirken, hak edilmesi için görevde bulunmanın gerekli olduğu operasyon tazminatı ödenmesi gibi talepleri *reddetmiştir*. Aynı şekilde, zorunlu hizmet süresini doldurmadan istifa eden veya ihraç edilenlerin mecburi hizmet tazminatı ödememe yönündeki taleplerini de *reddetmiştir* (Tablo-6).

Son olarak *asayiş faaliyetleri* kapsamında başvuruların büyük ölçüde *trafik faaliyetleri* (7; 46,67%) ve *silah ruhsatı işlemleri* (9; 64,29%) etrafında yoğunlaştığı, her iki alt kodda da *ret* kararının öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca bu iki alt alanda kısmi kararların kayda değer düzeyde görünmesi, asayiş alanındaki başvuruların sıklıkla çok bileşenli değerlendirme ürettiğini; diğer bir ifadeyle aynı dosyada bazı iddiaların kabul edilebilir bulunurken bazılarının reddedilebildiğini veya usul/esas boyutlarının ayrışabildiğini göstermektedir. *İdari kolluk faaliyetleri* (6; 85,71%) ve *cezaevi faaliyetleri* (2; 100%) gibi kodlarda ise *ret* kararlarının baskın hale geldiği gözlenmektedir (Tablo-6).

İdari faaliyetler teması altındaki başvurular ağırlıklı olarak EGM'ye (49; 77,78%) yöneltirken, JGK'de bu tema daha sınırlı (13; 20,63%) kalmıştır. Bu tema altındaki kodlar EGM'de özellikle *yargı kararının uygulanmaması* (25; 51,02%) üzerinden yoğunlaşırken, JGK'de de aynı alt başlığın anlamlı bir paya sahip olduğu (5; 38,46%) görülmektedir. *İdari faaliyet* teması altında SGK'ya yönelik sadece bir başvuru olması SGK'nın idari süreçlerini daha hassas yürüttüğünü gösterebilir (Tablo-7).

Asayiş faaliyetleri temasında SGK aleyhine başvuru yokken EGM aleyhine 28 (71,79%) ve JGK aleyhine 11 (28,20%) başvuru yapılmıştır. Tema içi alt başlıklarda EGM'de *trafik faaliyetleri* (12; 42,86%) ve *silah ruhsatı işlemleri* (10; 35,71%) öne çıkarken buna paralel biçimde JGK'de de *trafik* (3; 27,27%) ve *silah ruhsatı işlemleri* (5; 45,45%) öne çıkmaktadır. EGM'de ayrıca *idari kolluk faaliyetlerinde* de (6; 21,43%) yoğunluk görülmektedir (Tablo-7).

Personel işlemleri teması, tüm temalar içinde en büyük hacme sahip olup (127; 43,64%), başvuruların yine ağırlıkla EGM'de (78; 61,42%) toplandığı; JGK'de de anlamlı bir ikinci yoğunluğun bulunduğu (38; 29,92%) görülmektedir. Bu sonuç başvuruların önemli bir kısmını teşkilatların personelinin yapmış olmasını ortaya koyan önceki bulguları da teyit eder niteliktedir. SGK'nın *personel* teması içindeki payı (11; 8,66%) diğer temalara kıyasla daha görünür olmakla birlikte, yine de EGM ve JGK ile karşılaştırıldığında sınırlıdır. Tema içi dağılım, EGM ve JGK arasında bazı alt başlıklarda farklılaşma olduğunu göstermektedir. *Tayin işlemleri* JGK'de (12; 31,58%) EGM'ye (14; 17,95) yakın bir düzeyde seyrederken, *disiplin cezası işlem ve eylemleri* alt başlığında üç teşkilatın da anlamlı biçimde temsil edildiği [(SGK: 6; 54,54%), (EGM: 6; 7,69%) ve (JGK: 8; 21,05%)] görülmektedir. EGM'de *performans değerlendirmesi* (11; 14,10%) ve *personel alım mülakatları* (9; 11,54%) gibi alt konuların belirgin biçimde

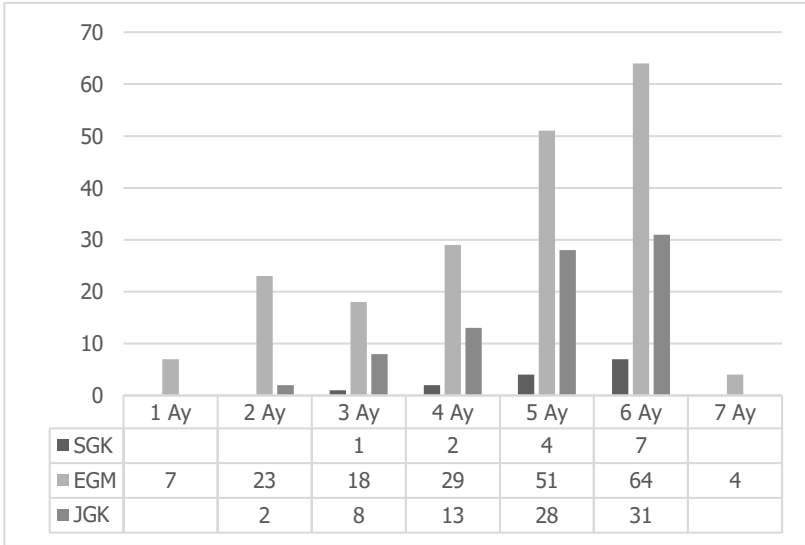
yoğunlaşması, bu teşkilatta personel yönetimi süreçlerinin başvuru konusu olma eğiliminin daha güçlü olduğunu göstermektedir (Tablo-7).

Mali hususlar teması da benzer biçimde başvuruların ağırlıkla EGM’de (41; 65,08%) toplandığını; JGK’nin ikinci sırada yer aldığını (20; 31,75%) ve SGK’nin bu tema altında oldukça sınırlı temsil edildiğini (2; 3,17%) göstermektedir. Tema içinde EGM’de emeklilik haklarından yararlanma (8; 19,51%), ek ödemelerden yararlanma (7; 17,07%), maaş promosyonu (6; 14,63%) öne çıkarken JGK’de ise ek ödemelerden yararlanma (4; 20%) ile açıkta geçen dönem hakların iadesi (4; 20%) ve özellikle mecburi hizmet tazminatı ödenmesi (4; 20%) dikkat çekmektedir (Tablo-7).

Tablo-7. Başvuru Konularının Teşkilatlar Arası Dağılımı				
Tema	Başvuru Konusu	SGK	EGM	JGK
İdari Faaliyet	Misyon koruma görevleri		7	
	HİTAP vb. veri tabanında düzeltme		4	3
	Branş bilgilerinin sisteme işlenmesi		3	
	Yargı kararının uygulanmaması		25	5
	Bilgi edinme		3	
	Diğer idari faaliyet	1	7	5
	Toplam	1	49	13
Asayiş Faaliyetleri	Silah ruhsatı işlemleri		10	5
	Trafik faaliyetleri		12	3
	İdari kolluk faaliyetleri		6	1
	Cezaevi faaliyetleri			2
	Toplam	-	28	11
Personel İşlemleri	Tayin işlemleri	2	14	12
	Personel atama işlem ve eylemleri		12	6
	Disiplin cezası işlem ve eylemleri	6	6	8
	Personel izin işlem ve eylemleri		9	2
	Performans değerlendirmesi		11	
	Yükselme ve terfi işlemleri	1	8	1
	Personel alım mülakatları		9	1
	Zorunlu sıralı hizmetler	1	5	
	Ödüllendirmeler		3	1
	Kurum geçiş muvafakati verilmesi	1		2
	İş sözleşmesinin feshi işlemleri			2
	Emeklilik/istifa işlem ve eylemleri		1	3
	Toplam	11	78	38
Mali Hususlar	Açıkta geçen dönem hakların iadesi		5	4
	Emeklilik haklarından yararlanma		8	1
	Maaş promosyonundan faydalanma		6	2
	Ceza/tazminat ödemeleri işlemleri		5	1
	Mecburi hizmet tazminatı ödenmesi	1	1	4
	Ek ödemelerden yararlanma		7	4
	Diğer mali hususlar	1	6	3
	Geçici/süreklî görev yolluğu ödenmesi		3	1
	Toplam	2	41	20

3.6. İşlem Süresi

KDK kendisine yapılan başvuruları öncelikle sunulan belgeler üzerinden değerlendirerek karara bağlamaktadır. İhtiyaç duyması hâlinde ilave belge talebinde bulunabileceği gibi tanık da dinleyebilmektedir. Dosya içeriğinin geniş olması, başvuru konusunun birden fazla idareyi ilgilendirmesi, başvuru konusunun karmaşıklığı, tanık beyanına ihtiyaç duyulması, hakkında başvuru yapılan idarenin KDK'ya yanıt verme süresi ve kararın gerekçesi gibi hususlar başvurunun karara bağlanma süresini belirleyen temel faktörlerdir. Dolayısıyla işlem süresi, KDK'nın performansı ve süreç yönetimiyle ilgili bir husus olmasının yanında işlem süresinin şekillenmesinde hakkında başvuru yapılan idarenin KDK taleplerine hızlı cevap vermesi, bilgi ve belgeleri eksiksiz ve doğru olarak tenkide mahal bırakmaksızın göndermesi de önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle Şekil-5'teki grafiği araştırmanın temel sorunsalı bakımından açıklanan yönüyle de yorumlamak gerekir:

Şekil-5. Kararların İşlem Süresine Göre Dağılımı

KDK karar analizlerinin sunulduğu Şekil-5, işlem sürelerinin 6 aylık ve 5 aylık sürelerde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu yönüyle KDK başvurularının ilgili yönetmelikte belirlenen 6 ay süresine riayet edilerek karara bağlandığı söylenebilir. Sayıca ve orantısal olarak düşük düzeydeki başvurunun (4; 1,37%) yönetmelikte belirlenen sürenin üzerinde bir sürede karara bağlandığı görülmektedir. Bunu yanında toplam başvuruların %63,92'sine karşılık gelen 186 başvuru ise yönetmelikte belirlenen süreden daha kısa sürede karara bağlanmıştır (Şekil-5). Yönetmelikte belirlenen süreden daha uzun süren başvuru süreçlerinin birden fazla kurumla yapılmak zorunda kalınan yazışmalardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. İdari işlem ve idari eyle ayrımı yapıldığında ise JGK hakkında yapılan tek başvuru dışında, idari eylemlerin ilk üç ayda karara bağlanmadıkları ve altı ay içinde kararlaştırılmayan 4 başvurudan üçünün de yine idari eylem hakkında yapılan başvurular olduğu görülmektedir. İdari işlemler

bakımından EGM hakkında yapılan başvurulardan bir ve iki ay içinde karar bağlananların varlığı öne çıkarken JGK ve SGK'nın idari işlemleri hakkında yapılan başvuruların en erken üç ay içerisinde karara bağlandığı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma, 2017–2025 döneminde genel kolluk teşkilatları olan JGK, EGM ve SGK hakkında KDK'ya yapılan başvuruların başvuru konusu, başvuru sahiplerinin idare karşısındaki statüleri, KDK'nın verdiği kararlar ve karar gerekçeleri, başvuruları KDK'nın inceleme süresi temaları üzerinden kapsamlı bir analizini bütüncül bir çerçevede sunmaktadır. Elde edilen bulgular, hem genel kolluk teşkilatlarının iç işleyişine hem de KDK'nın denetim yaklaşımına ilişkin önemli örüntüler ortaya koymaktadır.

Bulgular, KDK'ya yapılan başvuruların büyük ölçüde EGM üzerinde yoğunlaştığını (yaklaşık %67) göstermektedir. Bunu JGK (%28) ve oldukça sınırlı ölçüde SGK (%5) izlemektedir. Başvuruların tematik dağılımı da kurumlar arasındaki bu farkı desteklemekte olup özellikle personel işlemleri (%43), idari faaliyetler (%21) ve mali konuların (%21) yoğunluk taşıdığı görülmektedir. EGM'ye yöneltilen başvuruların sahip olduğu yüksek oran, bu kurumun iyileştirmeye açık yönlerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. JGK'de başvuru hacmi daha düşük olmakla birlikte başvurular personel tayinleri ve disiplin cezası işlemleri gibi temalarda yoğunlaşmaktadır. SGK'de ise başvurular hem tematik hem de sayısal açıdan sınırlı olup belirgin bir sorun alanı tek başına öne çıkmamaktadır. Bu durumun gerek personel sayısı bakımından ve gerekse faaliyet alanının daha dar olması ve buna bağlı olarak işlem sayısının düşük olmasından kaynaklanmış olduğu değerlendirilmektedir.

2017–2025 döneminde başvuru sayılarında ve karar türlerinde dalgalı bir seyir görülmüştür. 2019'dan itibaren hızlı bir artış, 2023 yılında zirve ve 2024 sonrası belirgin düşüş dikkat çekmektedir. Karar türleri yıllar içinde anlamlı değişimler göstermiş; 2017–2019 döneminde ret kararları belirgin biçimde baskınken 2020 yılı istatistiksel bir kırılma noktası olarak öne çıkmıştır. Bu yıl tavsiye kararlarının ilk kez ret kararlarını aştığı görülmektedir. Bunun temel nedeni olarak göreve iadeler ve mali hakların ödenmesine ilişkin taleplerin yoğunlaştığı personel başvuruları öne çıkmaktadır. Sonraki yıllarda ret kararları yeniden ağırlık kazanmış, ancak tavsiye-ret oranlarındaki dengesizlik kurumlar arası farklılaşmaya göre biçimlenmiştir.

KDK'ya yapılan başvuruların **yaklaşık %68'inin kolluk personeli** tarafından yapılmış olması, uyumsuzlukların büyük bölümünün iç-idari süreçlerden kaynaklandığını göstermektedir. Polis memurları en hacimli başvuru grubunu oluştururken JGK'de başvurular astsubay ve uzman jandarmalarda yoğunlaşmaktadır. Vatandaş başvuruları toplamın sadece %16'sını oluşturmaktadır. Bu dağılım, KDK'nın kolluk idaresi açısından bir tür "personel yönetişi dış denetim alanı" olarak işlev gördüğünü ve iç idari süreçlerde yaşanan sorunların KDK'ya yansıtıldığını göstermektedir.

Genel profil itibarıyla KDK kararlarında ret oranı (%54,6) tavsiyeden (%35,7) yüksektir. Kısmi tavsiye–kısmi ret kararları ise %10 civarındadır. Ancak bu genel dağılım kurumlara göre belirgin biçimde farklılaşmaktadır. EGM'de ret ve tavsiye kararları birbirine oldukça yakinken (yaklaşık 47% – 41%), **JGK'de** ret kararları belirgin biçimde baskındır (%72). **SGK'de** ise düşük hacimli başvurular nedeniyle oranlar sınırlı anlam taşımakla birlikte ret eğilimi hakimdir.

Denetçi önerileri ile KDK kararları arasındaki uyumsuzluk özellikle **personel işlemleri ve asayiş faaliyetlerinde belirginleşmektedir**, bu alanlardaki karmaşık, çok bileşenli veya takdir yetkisi ağırlıklı dosyalar daha yüksek oranda ret veya kısmi ret üretmektedir. Bu durum, KDK'nın özellikle takdir yetkisi içeren işlemlerde idareye müdahale etmeme eğilimini koruduğunu göstermektedir.

KDK'nın karar gerekçeleri incelendiğinde hem tavsiye hem de ret kararlarının **mevzuata uygunluk ve takdir yetkisi** ekseninde şekillendiği görülmektedir. *Tavsiye* kararlarında en yoğun kullanılan gerekçe "**İdare mevzuata uygun davranmalı**" (%42) iken *Ret* kararlarında en sık kullanılan gerekçe "**İdarenin işlemi mevzuata uygundur**" (%61) şeklindedir. Bu durum, KDK'nın karar çerçevesinin ağırlıklı olarak norm denetimi üzerinden kurulduğunu, eşitlik, hakkaniyet ve iyi yönetim ilkeleri gibi yönetim temelli dayanakların özellikle **vatandaş başvurularında** güçlendiğini göstermektedir.

Başvuruların konu bazlı dağılımı ise **personel işlemleri** (%43, **ret kararı baskın**), **idari faaliyetler** (%21, **tavsiye kararı baskın**), **mali konular** (%21, **dengeli dağılım**) ve **asayiş faaliyetleri** (%13, **ret kararı baskın**) biçiminde sıralanmıştır. Personel işlemlerinde yüksek ret oranına sahip olan ve idarenin geniş takdir alanının bulunduğu tayin işlemleri, disiplin yaptırımları, personel temin sürecindeki mülakat işlemleri, personel atamaları gibi süreçlerin daha az denetime açık olduğunu göstermektedir. Buna karşılık idari faaliyetlerde yer alan "*yargı kararının uygulanmaması*" başvurularının büyük ölçüde tavsiye ile sonuçlanmış olması KDK'nın normatif bağlayıcılığı yüksek konularda daha etkin bir yönlendirici rol üstlendiğini göstermiştir.

KDK başvurularının büyük çoğunluğu (%63,9) yönetmelikte öngörülen 6 aylık süreden daha kısa sürede karara bağlanmıştır. Süresi aşan başvuruların çok az olması (sadece 4 başvuru 7 ayda karar bağlanmıştır), KDK'nın işlem süresi bakımından istikrarlı bir performans sergilemesi yanında ilgili kolluk teşkilatlarının da KDK taleplerine hızlı yanıt verdiklerini göstermektedir. Yönetmelikte düzenlenen 6 aylık yanıtlama süresini aşan dosyaların birden fazla kurumdan bilgi-belge temini veya tanık beyanı gerektiren başvurular olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın genel sonuçları, kolluk teşkilatları ile KDK arasındaki ilişkiyi üç ana çerçevede tartışmayı mümkün kılmaktadır. Birincisi EGM ve JGK başvurularında idari işlemlerin idari eylemlere kıyasla daha yüksek oranda başvuru konusu olması, işlem tesis süreçlerinde metodolojik ve normatif iyileştirme ihtiyacına işaret etmektedir. Özellikle EGM'de personel yönetimi süreçleri (tayin, performans değerlendirmesi, mülakat) başvurulara yoğun biçimde konu olan riskli alanlardır. İkincisi KDK'nın temelde "mevzuata uygunluk" ve "takdir yetkisi sınırları" üzerinden yürüttüğü denetim, bazı uyumsuzluklarda hakkaniyete, hizmet kalitesine ve iyi yönetime vurgu yaparak genişlemektedir. Özellikle vatandaş başvurularında "iyi yönetim ilkeleri"nin gerekçe olarak daha sık kullanılması, KDK'nın normatif denetimin ötesinde bir yönetim standardı oluşturma çabasına işaret etmektedir. Üçüncüsü EGM'de kararların dengeli dağılımı, kurumsal süreçlerde hem hata payının hem de düzeltilebilirlik kapasitesinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. JGK'de yüksek ret oranı ise, hem başvuru alan işlemlerinin niteliğinden hem de takdir alanlarının daha dar veya daha sıkı kullanılıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir. SGK'nın düşük başvuru hacmi ise kurumun daha sınırlı işlem alanına sahip olması veya idari süreçlerin daha istikrarlı yürütülmesiyle açıklanabilir.

Genel olarak bu bulgular, kolluk teşkilatlarının personel yönetimi, idari süreçlerin şeffaflığı ve yargı kararlarının uygulanması gibi alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç duyduğunu; KDK'nın ise kolluk işlem ve eylemlerine ilişkin belirli alanlarda etkili bir yönetişim aktörü olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

KAYNAKÇA

- ACARAY, Deniz (2021). "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye’de İnsan Haklarının Korunmasında Polisin Rolü", **Ombudsman Akademik**, 7(14), 171-197.
- AKTAŞ İNAM, Alkım (2023). "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kolluk Faaliyetlerinin Denetiminde Ölçülülük İlkesi", **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 13(2), 727-750.
- AKYILMAZ, Bahtiyar (2004). **İdare Hukuku**, Sayram Yayınları, Konya.
- ARKLAN, Ümit (2006). "Bir Kamu Denetim Sistemi Olarak Ombudsman Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği", **Selçuk İletişim**, 4(3), 82-100.
- AVANER, Tekin, Bilge Uz ve Zeynep Oktay (2025). "Dıvan-I Mezâlim’den Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumu’na Bireysel Şikâyet ve Dilekçe Hakkının Gelişimi", **Adalet Dergisi**, 1(74), 183-216.
- AVCI, Alperen ve Derya Kayıran (2023). "Çocuk Kavramı Bağlamında Ombudsman Kararlarının İncelenmesi", **Ombudsman Akademik**, 9(18), 145-163.
- AYANOĞLU, Taner (2004). **Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarına Göre İdari Eylemin Tanımlanması**, Legal Yayıncılık, İstanbul.
- AYDIN, Murat (2023). "Ombudsmanlık Kararlarının Emlak Vergisi Özelinde İncelenmesi", **Ombudsman Akademik**, 9(18), 49-67.
- AYM (2004). **Anayasa Mahkemesi Kararı**, E.2004/26, K. 2004/51, T.15.04.2004.
- BARIN, Taylan (2016). "Kolluk Gözetim Komisyonu Hakkında Mevzuat Eksenli Kısa Bir Değerlendirme", **TBB Dergisi**, 126, 49-68.
- CRESWELL, John W. (2013). **Nitel Araştırma Yöntemleri**, Çev. M. Bütün ve S. B. Demir, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- CRESWELL, John W. ve Dana L. Miller (2000). "Determining Validity in Qualitative Inquiry", **Theory into Practice**, 39(3), 124-130.
- BAŞ, Türker ve Ulun Akturan (2017). **Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınevi Ankara.
- DANIŞTAY (1997). **Danıştay 7. Dairesinin Kararı**, E. 1997/2136, K. 1997/2986, T. 11.12.1997.
- EREN, Veyssel (2006). "Kamu Yönetiminde Denetim Anlayışındaki Gelişmeler", **Öneri Dergisi**, 7(25), 255-267.
- EROĞUL, Cem (2008). **Çağdaş Devlet Düzenleri**, 6. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara.
- EVREN, Çınar Can (2016). "Kolluk Gözetim Komisyonu", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, XX(4), 99-136.
- FALAY, Nihat (1997). "Denetim, Verimlilik/Etkinlik/Tutumluluk (VET) ve Sayıştay", **Sayıştay Dergisi**, 25, 18-30.
- FIRAT, İsmail ve Emrah Erdem (2014). "Türkiye’de İç Güvenlik Hizmeti ve Kolluğun Sivil Denetimi", **Sayıştay Dergisi**, 94, 116-133.

- GÖZLER, Kemal ve Gürsel Kaplan (2021). **İdare Hukukuna Giriş**. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Günday, M. (1999). **İdare Hukuku**, Ankara: İmaj Yayıncılık.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, (2010), **Yerel Güvenlik Planları Pilot Uygulama Kitapçığı**, İçişleri Bakanlığı, Ankara.
- KAĞITCIOĞLU, Mutlu (2018). "Kamu Denetçiliği Kurumu'nu (Türk Ombudsmanını) Yeniden Tasarlamak", **Anayasa Hukuku Dergisi**, 7(1), 457-512
- KDK, **Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**, 28.03.2013 Tarihli, 28601 (mükerrer) Sayılı R.G.
- KAYA, Metin (2020). "Bir Örgütsel Ombudsmanlık Uygulaması Olarak Yükseköğretim Ombudsmanlık Ofisleri", **Üniversite Araştırmaları Dergisi**, 3(3), 159-164.
- MICHELS, Robert (1962). **Political Parties**, Collier Books, New York.
- MILL, John Stuart (1997). **Hürriyet**, Çev. M.O Dostel, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi, İstanbul.
- MOUZELIS, Nicolas P. (2001). **Örgüt ve Bürokrasi: Modern Teorilerin Analizi**, Çev. Bahadır Akın, Çizgi Kitabevi, Konya.
- ÖNEN, S. Mustafa ve Mustafa Güngör (2018). "Kolluk Kuvvetlerinin Sivil Gözetimi: Kuzey İrlanda Polis Ombudsmanlığı Örneği", **İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, 7(1), 16-32.
- PICKL, Victor (1986). "Ombudsman Sistemlerinin İslami temelleri", Çev. T. Ataman, **Yeni Türkiye**, Siyasette Yozlaşma Özel Sayısı II, 3(14), 800-805.
- AKYILDIZ, Betül ve İsmail Sevinç (2020). "Kamu Denetçiliği Kurumu Faaliyetlerinin Yıllık Raporlar Üzerinden Değerlendirilmesi", **Ombudsman Akademik**, 7(13), 57-91.
- SILVERMAN, David (2005). **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook**, Sage Publication, London.
- ŞİMŞEK, M.Şerif ve Adnan Çelik (2011). **Yönetim ve Organizasyon**, Eğitim Kitabevi, Konya.
- TDK, **Büyük Türkçe Sözlük**, www.sozluk.gov.tr/, (Erişim Tarihi: 20.03.2025)
- TORTOP, Nuri, Eyüp İşbir ve Burhan Aykaç (1999). **Yönetim Bilimi**, Yargı Yayınları, Ankara.
- ULU, Güher (2020). "İdari İşlemin Unsurlarının İşlevi", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19(38), 74-102.
- UYSAI, Şener (2023). İyi Yönetim İlkeleri Kapsamında Türkiye Ombudsmanlık Kararlarının İçerik Analizi. **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 24(2), 341-363.
- ÜNAL, Feyzullah ve Selami Erdoğan (2016). "Kamu Yönetiminin Denetimi Anlayışında Dönüşüm ve Ombudsmanlık Kurumu", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Afro-Avrasya Özel Sayısı, 623-634.

- WEBER, Max (1947). **The Theory of Social and Economic Organization**, The Free Press, Glencoe.
- YAVUZ, Canan (2021). "Üniversite Ombudsmanlığı", **Ombudsman Akademik**, 7(14): 151-169.
- YAVUZDOĞAN, Seçkin ve Havva Şimşek Akın (2015). "Kolluğun Sivil Gözetimi", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 6(20), 191-220.
- YILDIRIM, Ali ve Hasan Şimşek (2016). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YILMAZ, Abdullah ve Duru Şahyar Akdemir (2020). "Ombudsmanlık Kurumunun Etkinliğinin Kurum Kararları Üzerinden İncelenmesi", **Ombudsman Akademik**, 7(13), 15-55.
- 2559 Sayılı **Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**, 4.7.1934 tarihli, 2751 sayılı R.G.
- 2692 Sayılı **Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu**, 13.7.1982 tarihli, 17753 sayılı R.G.
- 2709 Sayılı **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**, 9.11.1982 Tarihli, 17863 Sayılı R.G.
- 2803 Sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu**, 10.3.1983 tarihli, 17985 sayılı R.G.
- 3201 Sayılı **Emniyet Teşkilat Kanunu**, 12.6.1937 tarihli, 3629 sayılı R.G.
- 6328 Sayılı **Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu**, 29.6.2012 Tarihli, 28338 Sayılı R.G.
- 668 Sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**, 27.7.2016 Tarihli, 29783 (2. Mükerrer) Sayılı R.G